

DATA

Serie nouă, anul 5, nr. 64, august 2019
www.cctb.ro

Revistă lunară editată de Centrul Cultural Județean Constanța
„Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța

foto: Ionuț Abag

Cuprins

5	<i>Frumusețe și spiritualitate</i>
Orașul	24	<i>Imaginarul românesc</i>
Diii! Calule, dii...
7	<i>Remember</i>
Constanța lui I.M. Sadoveanu	26	<i>Presa dobrogeană la începuturi</i>
„Constanța”
10	<i>Din activitatea Centrului</i>
Concursul Național de Arta Actorului
in memoriam Diana Cheregi
și-a desemnat câștigătorii!	30	<i>Ziariști dobrogeni</i>
Succinte considerații cu privire la
activitatea publicistică a lui
Dumitru Cruțiu DelaSăliște
în paginile periodicului „Tribuna”
din Arad (1904-1905)
12	<i>Obiceiuri de pe la noi</i>
Pornirea cătanelor	31	<i>Spic de soare, gând albastru</i>
Vinul – de la licoare la elixir,
sub soarele Dobrogei
14	<i>Albumul cu amintiri</i>
Cu Ion Amititeloaipe pe unde de romanță	34	<i>Din istoria fotografiei</i>
Fotografia de la analog la digital (II)
18	<i>Povestea vorbelor</i>
După ploaie, căpeneag (chepeneag)	37	<i>Reportaj</i>
De la mic...la mare
19	<i>Lada cu zestre a teatrului constănțean</i>
Pentesileea de Constanța	38	<i>Memoria orașului</i>
Monumentele Cernavodei
22	<i>Tradiții dobrogene</i>
Sărbătoarea multiculturalității		

Datina, fondată în 1991, serie nouă,
Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța

ISSN 1221-2253

DIRECTOR GENERAL: PROF. DOINA VOIVOZEANU, DIRECTOR ARTISTIC: SILVIA ȚIGMEANU
REDACTOR ȘEF: CONF.UNIV. DR. AURELIA LĂPUȘAN
REDACTORI: ANA MARIA ȘTEFAN, IULIA PANĂ, DAN COJOCARU, OANA ELENA POPESCU

Director economic: Alina ONEL
Tehnoredactor: Traian Mircea VOINEAGU
Corectură: Daniela Andra COJOCEA

Copyright text și fotografii © Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”
Copyright prezentare grafică © 2016 Editura Datina
Iconografie: arhiva Centrului și colecții particulare

Tiparul FOTO STORY SRL Constanța, bdul Alex.Lăpușeanu nr.163 fotoartagfa@yahoo.com
Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” - Constanța
Bd. Tomis nr. 110
Tel./Fax: 0241 61 92 93
E-mail:office@scoalaarte.ro

Bd. I.C. Bratianu nr. 68
Tel: 0241 61 88 42
E-mail:cultural2@scoalaarte.ro

L-am văzut de multe ori legănându-se pe valurile mării, măreț, cu velele albe întinse și, uneori, cu zeci de cadeți cățărați până în vârful catargului.

Nu este constănțean, nu este român, adult, adolescent sau copil care să nu se fi bucurat de întâlnirea cu el, Bricul nostru cel falnic și neînving. Face parte din zestrea noastră. A fiecăruia dintre noi. O apartenență pe care ne-o asumăm, fără să vrem, pentru că am crescut, am iubit, am plâns dar am avut cu noi, nelipsit, Bricul.

L-am vizitat de mai multe ori. Îi cunosc povestea. Am vorbit cu mai mulți ofițeri și cadeți care au fost în voiaje cu "Mircea". Nici unul nu l-a vorbit de rău. Nici la hulă, nici pentru că în "burta" lui este un singur loc pentru hamace, mese și pentru lecțiile unui echipaj numeros și eterogen. Că este foarte grea viața de marinăr cadet pe puntea unui Bric. Că trebuie spălat și lustruit, că trebuie mângâiat și întreținut mai abitar ca propria locuință.

"Mircea" a împlinit acum 80 de ani. Pentru o navă poate fi o vârstă matusalemică, mai ales în goana cu care își schimbă navigația astăzi hainele și tehnologia.

Bricul "Mircea" pare un veșnic îndrăgostit. Singur, bătrân și iubitor. Ne iubește și se dăruie drapelului pe care-l poartă la catarg. A devenit una cu el!

"Mircea" are o poveste fascinantă. A fost comandat într-un mare șantier naval - Blohm und Voss din Hamburg, Germania. Dar nu este primul. Înaintașul lui, bricul "Mircea" întâiul, a fost o corabie de tip bric construită integral din lemn, pe forma unei goelete, cu două catarge. a funcționat între 1882 și 1944. Primul bric a avut un sfârșit tragic, fiind torpilat de către sovietici în anul 1944 pe unul din canalele Dunării.

"Nașul" lui a fost Ion Ghica, ambasadorul României la Londra între anii 1881 – 1890. Acesta a supravegheat construcția navei și a botezat bricul „Mircea” în amintirea domnitorului Mircea cel Bătrân, singur stăpânitor a toată țara...până la Marea cea Mare, cel care a întărit cu mijloace de navigație hotarul de apă al țării de la Dunăre și Mare.

La plecarea în primul marș, "nașul" îi hărăzea: "Facă cerul ca fericita călătorie a lui „Mircea” pe marea cea mai periculoasă să fie și ea de bun augur și să deschidă României o eră de acțiune asupra mărilor"¹.

Poate că merită să ne amintim și de primul vas sub pavilion românesc lansat în 1834, pe Dunăre, Corabia „Marița”, după numele și în onoarea principesei Bibescu. Era tot o ambarcațiune tip bric, construită la Giurgiu, din „materialuri românești”, avea o capacitate de 150 tone, propulsată cu abur, dar și cu pânze, și inițial trebuia să remorcheze șlepuri pe Dunăre. Nava a plecat pe mare la 7 decembrie același an, purtând „bandiera” românească înălțată și ducând, de la Brăila la Constantinopol 300 kile mari de grâu, atât cât este de încăpătoare corabia(aproximativ 150.000 kg.). Bandiera avea fața roșie, albastră și galbenă, stele și la mijloc pasăre albastră”.

Cezar Bolliac rostea cu prilejul lansării la apă a „Mariței” memorabilele cuvinte: "Mergi de arată Europei culorile României, mergi a-i duce bogățiile solului nostru și a-i cere luminile sale, mergi de vizitează Italia, Franța și Spania și spune popoarelor lor că sunt încă români de la Dunăre la

1 Mohanu, Constantin, Jean Bart, Viața și opera, București, Editura „Biblioteca Bucureștilor”, 2001, p.50-51

Nistru, de la Tibiscu la muntele Emul. Când vei trece înaintea Italiei ridică-ți toate pavilioanele tale, aceasta e muma ta; când vei merge în lungul coastei Franței, salut-o cu strigăte de bucurie, ea este țara libertății și dacă tu atingi în Spania și trebuie a atinge, tu ne vei spune la întoarcerea ta cât de multă virtute a trebuit acestei mândre națiuni a se regenera. Tu vei saluta în ea pe sora ta cea mai mare, patria lui Traian.”²

Bricul „Mircea” de astăzi este, de fapt, o navă de tip velier clasa A tip bark, cu trei arbori, înaltă de 44 de metri, cu 23 de vele ce însumează o suprafață velică totală de 1.750 de metri pătrați, cu trei catarge. La 27 aprilie 1939 avea loc ceremonia de ridicare a pavilionului românesc, urmând ca pe 1 mai să intre în serviciul Marinei Militare. Pe 17 mai 1939 a avut loc „petrecerea” de „Bun venit!” a tânărului „Mircea” în portul Constanța în cadrul unui emoționant eveniment de celebrare și salutare a noii nave.

Timp de opt decenii „Mircea” a rămas, înainte de toate, una dintre cele mai frumoase piese de artă industrială. Emblemă și mit al Marinei Române.

Bricul nostru a avut de înfruntat în lunga sa activitate multe situații neprevăzute, încercări prin care a fost condus cu bărbăție și pricepere de comandantii și echipajele lui. Eroi fără număr aflați de veghe la catarg. 120 de porturi vizitate, zeci de mii de mile marine parcurse și 80 de promoții de marinari scoase gata să înfrunte marea și viața. Un album de întâmplări copleșitor.

Am vrut să subliniez în rândurile de față nu povestea bricului și nici legendele țesute în jurul lui. Ci sentimentele pe care ni le stârnește și pe care – uneori – nu vrem să ni le recunoaștem.

„Mircea” a fost și a rămas un simbol. L-aș traduce cu drumul nostru spre lumea bună, curajul de a încerca, visul de a-ți depăși limitele, spaimele, necunoașterea.

„Mircea” a fost și a rămas școală de caractere și miza de a învinge, vântul de libertate și dorul de a cunoaște.

„Mircea” înseamnă Acasă oriunde i s-ar îndrepta aripile pe Planeta albastră.

„Mircea” suntem noi, atunci când vrem să fim buni, adevărați, liberi...

² Popescu, G., Lucrări executate în portul Giurgiu și pe șenalul navigabil al Dunării pentru îmbunătățirea navigațiunii. București, Tipografia Cooperativa, 1910, p.34

Există în Dobrogea câteva orașe de care, odată cunoscându-le, te va lega, tot restul vieții, un dor statornic. Unul dintre ele – asupra căruia iubirea ta se va revărsa din plin – va fi, fără îndoială, Constanța.

Aerul oriental al cartierelor vechi – cu case pitorești, enigmatice și curți năpădite de iederă, trandafiri și bolți de viță – eleganța impunătoare a celor noi, marea și lumina nestăvilită, miturile și legendele care vin din orizonturile de început ale celor două milenii de viață, oamenii deschiși, energici și exuberanți, cu alura lor meridională ce le dă o anume distincție – toate la un loc dăruiesc acestei mari metropole românești aureola unei tulburătoare poezii și un statut aparte de oraș universal.

Nici nu vei coborî bine din tren în gară, nici nu-i vei atinge bine periferiile cu mașina sau cu piciorul, că primul tău gând va fi acela de a ajunge, cât mai repede cu putință, întâi la mare. Și unde își arată marea chipul în toată deplinătatea farmecelor ei?! Unde în altă parte decât în Peninsula, pe faleză, la Casino!? Iar dacă va fi să nimeriști pe înserat în fața statuii lui Eminescu, și cerul va sta să se surpe de stele, abandonându-ți privirea spre abisurile lui cu limpezimi de lacrimă, vei simți cum se naște un fluid, un flux inexplicabil între tine și astre. Tulburat de înălțimea unei asemenea trăiri, vei aștepta ca, dintr-o clipă în alta, din valuri, să țâșnească Luceafărul. Și vei visa așa cu ochii deschiși și vei sorbi nesățios cu nările parfumul cu adieri de vie înflorită al mării, într-o absolută uitare de sine. Iar cerul și marea îți vor pătrunde ființa și ți-o vor devasta cu necurmatele oglinzi ale neliniștii și împăcării...

Dacă ar fi să se desemneze o capitală a istoriei și poeziei românești, Constanța ar avea toate șansele să obțină investitura. În acest oraș, zidit sub pleoapa diafană și protectoare a Pontului Euxin, antichitatea este despărțită de prezent doar de o singură palmă de pământ. O singură palmă de pământ, îndepărtată cu pioșenie, pe verticală, este un drum înapoi prin zbuciumul a peste 2500 de ani, este simbolica și fragila graniță

dintre două țări ale timpului. Milesienii i-au pus piatra de temelie pe la mijlocul secolului al VI-lea î.e.n., l-au numit TOMIS și i-au tras contur ferm sub zodia vulturului și a delfinului. Istoricul Memnon din Heraclea Pontică (Asia Mică) îi consemnează, pentru prima oară, numele, în anul 260 î.e.n. Pământ aureolat de legenda argonauților, înnobilit de cultura helenistică, de stăpânirea lui Burebista, de cultura latină și viețuirea romană, de mormântul încă neștiut al lui Publius Ovidius Naso, de criptele martirilor creștini, de mormântul spiritual al marelui Eminescu. Existența frământată a orașului relevă însă un fapt incontestabil: dintotdeauna el a fost o vatră veritabilă și rafinată de civilizație. Tomisul s-a constituit, prin secole, asemenea întregului ținut căruia îi aparține, într-un „adevărat focar de întreținere vie a romanității”, de „iradiere a creștinismului”, într-un centru vital de afirmare și continuitate a elementului românesc la țărmul Mării Negre.

Astăzi, odată furat de splendoarea acestui oraș, nu-l vei mai putea uita și vei reveni în el cu aceeași plăcere, cu aceeași emoție, de câte ori sufletul tău va simți nevoia de împlinire. Oriunde te vei afla, în orice colț al lui – în portul Tomis, în portul comercial, în Tomis Nord, parcul Tăbăcărie sau pe plaja Modern, în satul de vacanță, pe malul lacului Siutghiol, pe faleză la Soveja și Zorile, ori în centru la Continental, în piața Ovidiu, în parcul arheologic –, pretutindeni între hotarele lui te va copleși frumusețea. O frumusețe simplă, adevărată, inconfundabilă. Va fi destul să deschizi ochii și să privești, va fi destul să ai o inimă care să nu rămână indiferentă, pentru a o descoperi în tot ce te înconjoară...

În luna mai, policandrele roz și albe ale castanilor străluminează zilele și falezile înalte de dinaintea mării, dar mai ales nopțile calde, magice ale orașului. Iar de Sânziene, asupra Constanței, vântul subțire, de seară, aduce dinspre câmp, miresme năucitoare de lanuri date în copt, deșteptând, în piepturile locuitorilor lui proveniți din țărani, nostalgii fără leac și un dor nebun după meleagurile natale...

Orașul de sub semnul soarelui și al mării – Constanța – este un oraș plin de sevă, definitiv întors cu fața spre limpezimile unui viitor prosper. Dar ca să-i înțelegi îndeajuns această frumusețe va trebui să te apropii de oamenii lui ospitalieri și harnici. Și de abia atunci ți se va revela un adevăr de netăgăduit: farmecul orașului își află izvorul nesecat, cu apă vie, în frumusețea dintrânșii, în frumusețea din visele lor.

„Gorunul” din marginea mării

Un pui de biserică, în stilul inimitabil al celor din nordul Transilvaniei, din bârne negre, îmbinate în formă de coadă de rândunică și prinse în cuie de lemn, cu acoperișul țuguiat, ca un stog, din șindrilă, străjuie poarta principală a Schitului Sfânta Măria din Techirghiol. Unică în peisajul litoralului și al Dobrogei, ea pare răsărită acolo din basme, pentru a-i uimi pe localnicii obișnuiți cu imaginea bisericilor creștin-ortodoxe de tip bizantin și cu cea a geamiilor turcești și tătărești, zidite din paiantă, piatră, chirpici sau cărămidă și acoperite cu olană, dar și pentru a surprinde, în aceeași măsură, ochiul călătorului străin, mai puțin familiarizat cu un asemenea tip de construcție de cult.

Cum o descoperi, pitită după crengile castanilor, câteva întrebări nu-ți mai dau pace: De unde este? Cum a ajuns la marginea mării? Care-i, de fapt, povestea ei?

Datele despre existența acestei bisericuțe, construită din lemnul unui singur gorun uriaș, coboară până în zărilor de legendă ale începuturilor veacului al XVII-lea. Mutată din locurile de baștină în anul 1934, în Munții Bucegi lângă Sinaia, a furat cu frumusețea ei inimile unor înalte fețe bisericesti de la noi din țară, care și-au dorit nespuse ca acest odor dumnezeiesc să le fie mereu aproape.

Pe meleagurile euxine a fost strămutată în 1951, prin vrea Patriarhului Iustin, unul dintre marii ei admiratori. După așezarea aici, zeci de ani s-a crezut că își are obârșia în Maramureș, la Vișeu de Sus. Cercetări mai pertinente, însă, i-au stabilit cu exactitate zona de proveniență pe valea Mureșului în comuna Maiorești.

În timpul remontării la Techirghiol, meșterii lemnari au adus înfățișării sale inițiale câteva modificări semnificative. Au fixat turnul clopotniței pe pronaos care, la început, era separat; au schimbat ușa de la intrare și au adăugat un pridvor susținut de stâlpi; la baza acestuia, în afară, pe colțul de vest, au sculptat două capete – unul de călugăr și altul de călugăriță, despărțite printr-o cruce – însemne care ne arată că bisericuța servește cinului monahal.

Transformările nu au făcut altceva decât să-i scoată în relief semeția, aspirația spre bolta cerească, finețea și distincția liniei arhitecturale, ingeniozitatea plasării ei într-un spațiu

1950. Biserica de lemn

inedit, dominat de zărilor lagunare întinse, de diafanitatea și dărnicia luminii atotstăpânitoare și de azurul fără de prihană al apelor. Atunci i s-a schimbat și hramul din Sfinții Apostoli Petru și Pavel în Adormirea Maicii Domnului.

O liniște adâncă, un sentiment de protecție și intimitate, de reculegere și înălțare îți captivează, până la dispersie, sufletul de cum îi treci pragul. În interior frumusețea capătă fiorul deplinei împliniri, ea numărându-se printre puținele biserici din lemn de la noi care și-au păstrat integral pictura originală.

Calc peste lespezile, subțiate de ani, din curtea Schitului, cu sfiala și pioșenia celui vinovat că tulbură, cu atingerea pașilor lui, tihna unui loc sacru.

La Zarguzon, în bălțile cu apă dulce din coada lacului Techirghiol, ard stufurile cu fumuri ce urcă drepte, ca niște funii, la cer. Urmărindu-le, îmi pare că aud cum trec, prin slava zilei, cârduri de căprioare tinere, înspre căldările de piatră ale stepei. În aerul cu irizări de peruzea, prigoarele desenează arabescuri multicolore. Roiuri-roiuri, funigii își tremură spuma trenurilor prelungi în baia de lumină a lui septembrie. Semn că toamna va fi blândă și darnică.

Sub boarea ei leneșă, imaginea bisericuței produce asupra mea un efect miraculos, tot atât de vast și neliniștitor ca și cel provocat de o catedrală.

Transilvania nu putea face pentru „Mica Transilvanie”, care este Dobrogea, un dar mai de preț, întru consacrarea neconținutelor lor legături de inimă și de spirit, decât acest „gorun” care-a atins desăvârșirea.

Constanța lui I.M. Sadoveanu

Viitorul dramaturg, pe numele adevărat Iancu Leonte Marinescu, s-a născut la 15 iunie 1893 în București. Șapte ani mai târziu, se stabilește cu familia la Constanța. Aici ia prima dată contact cu teatrul. Studiază Dreptul și apoi Literele, își ia licența, îmbogățindu-și cunoștințele la Paris unde și realizează căsătoria cu Marieta Sadova, cea care ajunge la Constanța o mare actriță și regizoare. Mai târziu, Marieta Sadova va face teatru în Germania, Italia și Franța.

La Constanța, viitorul scriitor a locuit în vila construită de tatăl său pe str. D. Sturdza (azi strada Revoluției) în vecinătatea clădirii care adăpostea Serviciul de biologie marină al Academiei, având astfel posibilitatea să stea la malul mării și să se lase influențat de stările ei. În 1921 întemeiază și conduce cenaclul literar „Poesis”.

Reportajul „Constanța, pe urme de pietre și amintiri de oameni”, publicată în 1931 în revista „Boabe de grâu”, este o monografie sentimentală a orașului. Pe care o reproducem în rândurile de mai jos.

Constanța e o fundă cu aripile inegale, înscrisă mai mult între coastele decât între străzile ei. Nodul central îl alcătuiește acea piață Ovidiu, ce se întinde în fața primăriei. Spre miazăzi merge peninsula clădită până la mare, la bulevard, din subțioara căreia se taie portul cu toate bazinele lui. Spre miazănoapte, orașul își desface unghiul mărginit de străzile Traian și Mircea, și urcă la deal pierzându-se în câmpie, după ce s-a tăiat regulat în pătratele dintre străzile perpendiculare unele pe celelalte, alcătuind orașul cel nou. Așezarea veche însă e la mare. Aici, și mai ales în golful dinspre sud, unde este și astăzi portul, trebuie să fi fost schelele succesivelor așezări din antichitate și până azi. Peninsula acoperă puțin, dar destul, ca atunci când bate vântul de la nord, să se poată urmări pe ape adăpostul. Și astăzi, în lunile de vară, când o briză ușoară se ridică dimineața și cade regulat cu asfințitul soarelui, calmul unduos mai întâi, apoi „plat”, cum se numește în limba marinărească, începe să se întindă dinspre port, de-a lungul bulevardului, înspre farul cel vechi, de sus de lângă marele cerc marinăresc (fostul hotel Carol). Farul acesta, englezesc probabil, cu un modest basorelief de corabie cu pânzele întinse pe el, astăzi este stins. În locul său, pentru Constanța, în noapte, clipește ochiul din fruntea digului, cu eclatul ritmic și egal, ca o bătaie de inimă. Farul cel vechi prin umplutura noului bulevard ce a intrat în mare, a rămas pe uscat. E foarte probabil ca ele să fie acela, nemurit de poetul D. Anghel în poezia sa, „În port”:

„Când farul își aprinde lumina sub pleoape
Și pare-n întuneric un Crist umblând pe ape.”

În epoca la care Anghel a cunoscut Constanța, a cărei atmosferă și aromă de port oriental a prins-o în poezia de mai sus, farul ardea încă, neexistând nici portul de azi, nici bulevardul, nici farul cel mare.

În jurul farului vechi, pe această încheietură a bulevardului Elisabeta cu strada Remus Opreanu, se află o casuță scundă, cu fiare la ferestre, singuratică, împrejmuită de câteva boschete. A fost fără îndoială, pe promontoriu locuința îngrijitorului (reamintește prin netedul și romanticul său ceva din așezarea de la Caliacra). E locuită. Se face bine că se păstrează, fiind unul dintre cele mai frumoase locuri ale Constanței.

Întregul cartier, de deasupra bulevardului înspre mare, bine asfaltat, curat, împrejmuit numai de hoteluri mari și vile, în serile de toamnă și de iarnă, pustiu de oameni, este acela care dă notă de tristețe și dezolare Constanței. Nicăieri ca aici nu te întâlnești cu impresia ce îți aruncă tristețea în deznădejde; strada dansează sub tine, în bătaia vântului și te amețește. Lucrul de datorește lămpilor electrice; clătinate de crivăț, ele își balansează cercul luminos pe trotuare, transformând întreaga stradă într-o punte uriașă de corabie pe furtună.

Păsările de noapte, cu strigătul scurt și răgușit, se iau la întrecere cu vântul și cheiunesc din turla bisericii bulgare, pe care, lângă o răscruce și-au ales-o ca pe un imens și aerian club. La toate acestea adăugați un fel de șuierat permanent al firelor electrice, un fel de zumzet metalic al ferestrelor sau lovitura rară și violentă a unei uși uitate deschisă la vreun balcon și aveți imaginea acestui cartier elegant, stins, cu linii precise și poate prea aspre, în luptă cu iernile constănțene.

Și de câte ori pe o noapte ca aceasta traversezi orașul, ținându-te de ziduri, la răscruce, acolo unde se ceartă crivățele, îți aduci fără să vrei aminte de Ovidiu exilat la Tomis. E un ritual Ovidiu la Constanța. Dintr-o aplicație puțin didactică și puțin orgolioasă a primilor cărturari și edili români, poetul latin circulă cu o actualitate pe care i-o accentuează anual, iarna. Ovidiu e un patron. Lui i se adresează de către toți condoleanțele, entuziasmele, reproșurile ce s-ar putea face oamenilor și pământului.

Astfel, ocupanții bulgari din timpul războiului i-au dăruit chipul de bronz, după cum excursioniști ardeleni înainte de război, entuziaști și amintitori de toate învățăturile școlii latiniste, se urcau pe soclu, îi îmbrățișau statuia,

adresându-i-se: „Bine te-am găsit, bunicule!”

În biete case, poate numai cu un vag plan latin, în care însă fumul, întunericul, murdăria și cântecul înghețat al iernii de afară impuneau pe barbarii ce își împărțeau viața vechiului Tomis din primul veac creștin, îți place, în seri de acestea triste și sonore să-ți reamintești de poetul strălucit al epocii de argint din literatura latină...

În această parte a orașului, pe peninsulă, marea este prezentă pretutindeni. Aici este cetatea cu malurile sigure, în inima căreia zac și astăzi dărâmate, temelii pentru Constanța cea nouă, vechile așezări.

Orientul, ceea ce înseamnă Turcia, a murit pe nesimțite la Constanța. De foarte devreme, haremurile și mușarabiehurile lor s-au retras din inima orașelor. Abia câteva fântâni și câteva cântece în amurg, pe moschei, străjuiau trecutul din care primii coloniști români au mai prins încă tot pitorescul.

Constănțenii i-au iubit întotdeauna pe turci și au avut întotdeauna o romantică specială a orientului, la care au contribuit într-o oarecare măsură și „pasagerele” serviciului nostru maritim. Serviciul acesta a început cu două vase, „Meteor” și „Cobra” care au sfârșit tragic. Dacă nu mă înșel, „Meteor” a eșuat pe furtună mai la nord de Constanța, la capul Midia. După două încercări a venit seria întreagă de păsări albe de la „Principesa Maria” la „Dacia”. Drumurile lor săptămânale în Orient, peripețiile, furtunile, erau urmărite de constănțeni cu aceeași pasiune cu care caii favoriți sunt urmăriți la curse. Între vapoarele acestea și populație s-a creat o legătură sufletească, pe care și astăzi unii o regăsesc intactă în amintirile lor.

Cu vapoarele albe, aproape întotdeauna conduse la plecare de societăți numeroase și câteodată chiar primite, se prelungeau dorurile, se înlesneau

1934. Constanța - Bulevardul Regina Elisabeta

Constanța - Vedere din port

Constanța - Vederea Băilor de Mare din Oraș

Constanța - Cazinoul

evadările sufletești, spre alte zări de mare, mai blânde decât ale Constanței. Prin sentimentul acesta, Constanța, în viața ei, și-a împletit firul sufletesc deosebit de celelalte orașe ale țării.

Lipsa de obstacole înspre lumea larg deschisă, a dat cetățenilor de aici și o mândrie și o ușurință, care lăsau în toate reuniunile alese un vag parfum de colonie.

Aceasta e și cauza poate a popularității celor doi englezi la Constanța: comandantul staționarului „Cocatrice” și dr. Irwin Bolton, irlandez. „Cocatrice” era mai mult un yacht, ascuțit, elegant, abia armat, destinat apelor Bosforului imperial, dar care din cauza legăturilor comandantului său se abătea adeseori prin portul Constanța. Acest comandant, un marinăr încercat și îndelung purtat prin mările ecuatoriale, era un diletant ager și pasionat în ale culturii. Culese amănunte etnografice și folcloristice de la multe triburi sălbatice și seara, pe puntea albă a staționarului, nu o dată l-am auzit făcând elogii libertății absolute naturii și procesului civilizației. Era un fel de Rousseau al apelor, mare băutor de whisky și cântăreț. De cum venea vara grea, apăsătoare a Constanței, arbora o pălărie colonială și îl întâlneai pretutindeni la răscruci de drumuri, prin oraș. L-am văzut adeseori pe malul de lângă biserica armenescă, acolo unde marea roade un golf spre nord până la inima orașului – dând ajutoare tătarilor harabagii ce lucrau cu căruțele lor la umplerea malurilor cu pământ adus de aiurea. Astăzi, din centrul orașului cel puțin, căruțele acestea zgomotoase, fără arcuri, tătarăști, harabalele, cu cai cu coama despletită și șiraguri lungi de mărgel albastre la gât, au dispărut. Pe creasta dealului se răsturna căruța plină cu pământ. De multe ori stângăcia tătarului nu calcula bine și căruța se prevălea până la mare cu cal cu tot. Tătarii se repezeau pe cadavrul calului cald încă și-l împărțeau cu cuțitele, pentru

Constanța - Hotelul Carol I

masa de seară. Accidentele omenești nu erau excluse și atunci ca din întâmplare răsărea dr. Bolton. Avea întotdeauna la el o mică farmacie de buzunar. Avea doi ochi blânzi, albaștri și mustăți stufoase și albe, colorate deasupra buzei de galbenul nicotinei. Fuma în permanență. În casa sa, care nu mai există acum, am întâlnit cea mai bogată colecție de lulele...

Unei Constanțe de odinioară negoțul îi stă croit pe măsură. Astăzi străinii și vizitatorii de vară cu necesitățile lor, i-au dat o înfățișare în centrul ei cel puțin, de oraș ținut la curent cu cele de trebuință. Și afacerile tot mai mari au creat băncile, cu operațiile lor abstracte. Pe vremuri, lucrurile se înfățișau în alt fel. Casele de schimb erau niște biete dughene cu de toate, de la săpun până la pene de pălărie și cu hârtii de lire, dolari, drahme, franci, înșirate pe o sfoară ce spânzura transversal pe o așa-numită vitrină. Mărfurile pentru țărani și gospodăriile rurale din jurul orașului ale marilor moșieri, mocani, coborau până mai jos, spre inima vie a târgului. Printre ele, produsele Răsăritului apropiat: și podoabe, false de cele mai multe ori, dar mai ales peștii proaspeți cu carnea fragedă și roză, fructele dulci și colorate și legumele cu un abur rece și pătrunzător de pământ în ele. Era tot ce vasele descărcau în portul în care butoaiele de măsline dau în rânced lângă usturimea cărbunelui, parfumul de brad mort al cherestelei și florile mari de sîdef ale petrolului pe apa liniștită a bazinelor. Și dacă din aroma ei de altădată Constanța poate a pierdut ceva, astăzi în schimb a căpătat greutate de ființă, o importanță de organism românesc cu adevărat, ce s-a prins adânc în stâncile apusene ale Mării Negre.

9 iulie 1933, ora 20,40, „Universitatea Radio”

Arhiva SRR, dosar 12/1933¹

¹ Microfonul vagabond, Societatea Română de Radiodifuziune, București, 1998, p.144-149

Concursul Național de Arta Actorului in memoriam Diana Cheregi și-a desemnat câștigătorii!

Ana-Maria ȘTEFAN

numai cinci ani. A absolvit, în 1972, Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” București și a adunat în mai bine de 40 de ani de teatru un palmares extrem de bogat. Criticii teatrali au scris despre perfecțiunea jocului ei, despre dezinvoltura cu care intra în orice rol, mare și mic, schimbând registre, tonalități. Era posesoarea unor resurse actricești multiple, pe care știa cu multă inteligență să le folosească.

Concursul Național de Arta Actorului in memoriam Diana Cheregi, este un proiect ce face parte din categoria proiectelor cultural-artistice, inițiat de Consiliul Județean Constanța prin Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” și a avut ca scop principal revitalizarea vieții culturale studențești în Constanța prin promovarea și valorificarea artei actorului dar mai ales a tinerilor studenți din instituțiile de învățământ superior de profil. Desfășurat în perioada 27 iulie - 01 august, concursul care a elogiat una dintre cele mai cunoscute personalități ale scenei Teatrului de Stat Constanța și unul dintre cei mai valoroși și iubiți profesori - Diana Cheregi, a reunit la malul mării studenți la teatru din Galați, Pitești, București și Constanța, dornici de a arăta juriului talentul, expresivitatea și pofta lor de joc!

Diana Cheregi aparținea spiritului Constanței. Se spune că teatrul a fost menirea ei prezisă de ursitoare și poate de aceea prima piesă în care a jucat a fost „Hänsel și Gretel”, la vârsta de

iar în ultimii ani de viață, și-a dedicat timpul liber învățând studenții din tainele actoriei, fiind unul dintre membrii fondatori ai Facultății de Arte, specializarea Arta Actorului, din cadrul Universității „Ovidius” Constanța. Cele mai mari bucurii ale sale erau dragostea, admirația publicului și reușitele studenților. Și-a câștigat un loc aparte în inimile tuturor cu fiecare spectacol, cu fiecare rol și cu fiecare promoție de studenți

pe care i-a învățat să iubească teatrul și să fie profesioniști!

Astfel, concurenții au trecut prin multiple probe necesare oricărui viitor actor desăvârșit, iar concursul a fost structurat în cinci secțiuni: arta actorului, canto, teatrologie, mișcare și vorbire. Pentru fiecare secțiune s-au acordat premiile 1,2 și 3, iar câștigătorii premiilor 1 au disputat marele trofeu. S-au mai acordat 4 premii speciale: Premiul pentru popularitate, premiul special al juriului, premiul pentru cea mai bună interpretare feminină și premiul pentru cea mai bună interpretare masculină iar marele trofeu i-a revenit lui Aurelian Culea din Constanța,

succes în cariera de viitori actori. Prezentatorul evenimentului a fost actorul Dan Cojocaru - șef serviciu Centrul Multifuncțional Educativ pentru Tineret „Jean Constantin”, totul desfășurându-se într-o atmosferă emoționantă, plină de fast și bun gust, iar studenții și-au manifestat dorința de a participa și la anul!

student în cadrul Universității de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” București. Juriul a fost format din personalități artistice în domeniu, iar fiecare membru a susținut în fiecare zi sesiuni de workshop în domeniul său de activitate după cum urmează: Liviu Manolache (actor la Teatrul de Stat Constanța) - workshop de arta actorului, Vorbire : Lector Univ. Dr. U.N.A.T.C. „I.L. Caragiale” București, Tomas Ciocșirescu, Mișcare: Lector Univ. Dr. U.N.A.T.C. „I.L. Caragiale” București, Florin Chevorchian, Teatrologie: Anaid Tavitian (teatrolog), Canto: Teodor Rădulescu, profesor de canto în cadrul Centrului Cultral Județean Constanța ``Teodor T. Burada``. S-a oferit astfel candidaților un mijloc de dezvoltare personală ajutându-i să pășească într-un univers nou, unic, creat cu scopul de a fi un mediu propice dezvoltării lor. S-a permis conectarea cu sine și cu ceilalți, într-o competiție nouă sub această formă de workshop-concurs desfășurat și a avut loc la Centrul Multifuncțional Educativ pentru Tineret „Jean Constantin”.

Invitat de onoare la festivitatea de premiere - Președintele Consiliului Județean Constanța: Marius Horia Țuțuianu, a pășit pe scena Centrului Multifuncțional Educativ pentru Tineret „Jean Constantin”, unde a înmănat viitorilor actori premiile câștigate, urându-le studenților mult

Câștigătorii premiilor 1,2 și 3 pe secțiuni:

Secțiunea Teatrologie:

Premiul I: Andrei Ardeleanu

Premiul II: Răzvan Omotă

Premiul III: Delia Toader

Secțiunea Arta actorului:

Premiul I: Andreea Drugulescu

Premiul II: Aurelian Culea

Premiul III: Georgiana Răpcianu

Secțiunea Canto:

Premiul I: Răzvan Omotă

Premiul II: Robert Chelmuș

Premiul III: Rucsandra Bușe

Secțiunea Mișcare:

Premiul I: Georgiana Răpcianu

Premiul II: Aurelian Culea

Premiul III: Răzvan Omotă

Secțiunea vorbire:

Premiul I: Aurelian Culea

Premiul II: Claudia Ghena

Premiul III: Marius Avramescu

Pornirea cătanelor

Adrian NICOLA

Bun găsit dumneavoastră, cinstiți gospodari!

Țara asta a noastră, mare, frumoasă și bogată, purtându-și cu fală aurul din pletele holdelor, verdele și albastrul din ochii pădurilor și apelor, frumusețea și darul de a rodi al fetelor și vigoarea feciorilor, s-a aflat de când îi lumea sub privirile hulpave, pofticioase și rele ale străinilor picați pe-aici întocmai ca o năpastă din cele patru zări. Oamenii pământului, statorniciți pe aceste meleaguri de mii de ani, au fost osândiți a-i sta scut, a o apăra de toate relele, jertfindu-și pentru ea bărbații cei mai viteji, mai frumoși, mai viguroși, ce s-au pierdut prin sângele și fumul războaielor pe care, de cele mai multe ori, alții le-au izvodit și adus asupra lor.

Din vremurile de demult și până acum câțeva vreme, oastea țării se născocea din bărbații aleși a fi sub arme după leat, după anul în care au fost sortiți a veni pe lume, cunoscând tot omul că cei zămisliți de mamele lor din același început de ghenarie și până la sfârșit de ningău al aceleiași an, aflați pe aceleași bănci ale școlilor, trebuiau

să stea pe mai departe umăr la umăr și să devină cătane deodată.

Mersul la oștire nu era ca la vreme de război, când dădeau fuga cu mic cu mare toți bărbații în putere la chemarea tulnicelor, buciurilor sau a focurilor de pe munți ori la strigătele olăcarilor sau mai-marilor locurilor, sloboziți de domnii țării când era trebuința a se ridica oaste din satele răzlețite pe coclauri, nici ca atunci când oastea se aduna din timp de pace pentru a fi gătit, dar oamenii stăpânirii o aduna cu arcanul, când tinerii erau la horă sau de la hram. Vorbesc eu acum de vremea dincoace, când oastea s-a numit „cea regulată”, statornicită de lege, și când tot bărbatul fără beteșug mergea a se găti să știe ce are de făcut dacă Dumnezeu ne-ar fi pedepsit –Doamne ferește!- cu un nou război. Căci nu-ți puteai apăra glia ca un fel de „oaste a lui Papuc”, în care cătanele să tragă care încotro precum boul neînvățat pus la jug fără a fi învățat, de nu știe ce înseamnă „cea” și „hăis”. Atunci flăcăii satului –căci cei mai mulți erau cu mustățile abia mijite - aveau vreme să se gătească de mers la oaste.

Plecatul leatului era din vreme anunțat de chematul la recrutare, când fiecare tânăr din leat era pus pe talerul cântarului și sub lupa doftorului sau a majurului, să vadă care-i în stare să poarte arma și să se ieie de piept cu dușmanul și care nu, iar acesta de pe urmă să rămâie acasă, cu muierile și jupânițele, pe cuptor, ca un nevolnic. Și mare era bucuria de a trece de ochiul neîngăduitor al asprilor străjuitori ai armatei, când întreg satul afla că ai recrutat.

A fi cătană însă nu însemna doar mândria de a pune pe umeri tunica și pe cap chipiul, nici de a fi în rând cu ceilalți, pas în pas cu ei, cântec în cântec și gând în gând. Plecatul la oaste se petrecea în marea jale a despărțiri, pentru întâia dată în timp lung, de cei dragi. Căci trebuia să lase în urmă familie și drăguța și satul, cu oamenii și minunile lui, poate iar despărțirea asta era poate chiar mai dureroasă decât umbra morții ce pare a te paște la fiecare pas. Din dorința de a lua cu ei tot ce le era drag, măcar în amintire, recruții satului își aveau obiceiurile lor de pornire către locurile în care aveau a fi făcuți oșteni.

Vestea pornirii la oaste a feciorului lui cutare trecea prin inimile sătenilor ca o mare bucurie, că uite, mai ajunse unul de-al nostru să slujească țara cu arma, dar însoțită de fiorul despărțirii de cineva drag și împărtășirea tristeții părinților, fraților și surorilor de a rămâne fără unul drag de-al lor.

1919. Tudor și Ion Voineagu

*„Fii blestemat, roșior,
Că l-ai dus pe-al meu fecior!...”
„De unde catana pleacă
Rămâne curtea săracă.”
„Foicică de mușcată
Pleacă mândrul la armată
Și mi-e inima secată.”*

Trei lăzi de lemn, trei cufere, au însoțit mereu viața omului trăitor la țară: lada de zestre, semnul de bogăție sau de sărăcie, sânul ce ascundea lucrurile de taină și averea de preț a familiei, hambarul sau umbarul din tindă, lada în care se păstra cu multă grijă de a nu se risipi sau strica făina românului pentru pâinea cea de toate zilele și cufărul sau lada cu care bărbații familiei plecau să-și facă datoria față de țară, la oaste. Acest din urmă cufăr era scos de prin cotloane și reparat, dat cu vax nou, gătite și unse balamalele și încuietoarea, mai apoi sfințit cu aghiazmă din clondirul pentru zile mari al familiei, pentru a-l apăra pe cel dus de lângă vatra părintească de toate relele.

Mama și gospodinele familiei rumeneau carnea vreunei orătănii, nu pridideau a face prăjituri și gogoși, iar tatăl scotocea prin cele cotloane după rachiul și vinul puse la păstrare

pentru zilele de seamă, căci urma să fie gazdă și să primească așa cum se cuvine pe cei veniți să-i cinstească flăcăul.

În timpul ăsta, recrutul nostru bătea ulițele satului pentru a se întâlni ultima oară înainte de pornire pe drumul oștirii și a-și lua rămas bun de la unchii, mătușile și oameni dragi ai satului. După ce le pupa mâinile celor vârstnici, luând seama la sfaturile lor înțelepte, și se îmbrățișa cu cei tineri, apuca drumul bisericii din sat și se ruga fierbinte la icoanele de acolo ca să-i fie ușoară armata și să se întoarne cu bine la casa lor.

*„Bate tată-n cufăr cui
C-am să fiu al nimănui
Și rugați-vă și voi
Să nu-înceapă vreun război,
Să vin teafăr înapoi.”*

Când soarele obosea și roșu la față căta calea spre chindie, bătătura omului se umplea de prietenii recrutului, care mâncau, beau, râdeau și spuneau tot felul de znoave și aduceri aminte care să-i alunge din tristețe aceluia care pleacă, să ducă în sufletul său pe cărările grele ale străinătății doar ce era mai frumos. Ca din senin, câte un fluieraș ori caval făcea loc cântecului prin lemnul lui vrăjit de zânele cele bune în noaptea cu lună plină, iar alături de el prindeau viață glasurile pline, bărbătești, ale feciorilor satului: „Și de-o fi și-o fi să mor/ Pân' la vară nu mă-însor...” sau „Foaie verde de-alior/ În livadia lui Ion/ Toate păsările dorm...” și alte cântece care de care mai minunate. Apoi toți bărbații pe care îi țineau puterile se prindeau de mijloc și începeau a frământa pământul bătăturii într-o „Ofițerească” sau alt dans care devenea din ce în ce mai iute, ca o roată de moară cuprinsă de furia slobozirii apelor.

Curtea se golea doar după miezul nopții, când lacrimile secau, iar chiotele haiducești prindeau a se răzleții pe la răscrucile ulițelor satului. Doar

fotografii din colecția Centrului cultural “Teodor Burada”

inima recrutului, săraca, abia atunci se amărea mai tare ca pelinul. Dacă fata dragă inimii lui nu-i era logodnică, se zicea că nu se cade să se apropie de ceata de petrecăreți și atunci, pe nesimțite, sub privirile poznașe ale lunii, recrutul nostru își găsea calea spre casa acesteia și-i șuiera semnul de chemare la porțiță.

*„Coase mândro floare-aleasă
Pe-o năframă de mătase
Și să pui pe ea cu jale
Toate dorurile tale,
Să mi-o dai după chindie
Că eu plec în cătănie.”*

Numai că mândra avea năframa cusută din vreme și stropită cu lacrimile și harul rugăciunilor ei pentru ca cel drag să-i scrie carte din care să afle ce este cu el și să vină sănătos, cu aceeași dragoste pentru ea, acasă. Năframa aceasta, purtată la brâu, avea să-i aline dorul de ea atunci când inima i se înmuia și să-l țină departe de rele și de toate cele ce se puteau scorni împotriva sa.

Dis de dimineață, când soarele abia clipea spre răsărit, carul sau carele de recruți, petrecute

până departe de bocetele mamelor, surorilor și iubitelor, descărcau la cele mai apropiate halte sau gări tinerețea și vigoarea satelor, pe cei care aveau să devină oastea țării. Erau așteptați în gară cu flori de mulți oameni dragi care întregeau zestrea de sfaturi, încurajări, rugăciuni și lacrimi ce avea să-i petreacă alături de batistele fluturate în vânt până ce locomotive avea să-și umfle de mai multe ori foalele cu abur și să-și învârtă roțile negre, grele, spre cine știe unde.

*„Trenule, vagon de blană
Toată lumea te blestemă
Că-l duci pe Gheorghe cătană.”*

Hei, heeei! De s-ar întoarce măcar cum au plecat! Poate... cu un an, doi, mai mulți decât au!... Mai bărbați și cu mintea mai înțeleaptă!... Poate și cu o tresă, două, mai mult la grade, să nu spuie satul că au pierdut vremea prin cele străinătăți.

*Cu smerenie, al dumneavoastră,
Adrian*

Albumul cu amintiri

Cu Ion Amititeloae pe unde de romanță

Aurelia LĂPUȘAN

Ion Amititeloae, născut în anul 1954, în localitatea Crasna Leuca, județul Botoșani, într-o familie în care mama cânta cu diverse ocazii, dar exista și un aparat de radio din care răzbeau vocile Mariei Lătărețu, Angelei Moldovan, a lui Ion Luican. După absolvirea școlii generale a plecat în

lume să cânte, cum se exprimă astăzi. Și a ajuns la Constanța. Unul din cei mai buni tipografi tineri. Devenise fama singurei tipografii a Doborogei, alături de un alt coleg, Marian Spânoche, plecat, la rândul-i în lume să cânte și popsind pentru un timp chiar în depărtata Japonie. Când apăreau Ion sau Marian la televizor, la singurul aparat instalat în biroul redactorului șef se strângeau toți tipografii și ascultau cu vădită plăcere pe unul de-al lor. Erau cele mai frumoase pauze de muncă!

„Mai întâi am cântat la nunți și acolo am învățat tonalitatea, ritmul, cum să prețuiești un repertoriu, să-l îmbogățești. În 1980 am dat examen la Școala populară de artă și am urmat cursurile de canto clasic. Le sunt recunoscător profesorilor mei Leia Bularca și Adrian Ursulescu pentru cunoștințele pe care mi le-au dat, pentru eforturile lor de a mă învăța să cânt pe o anumită tehnică.”

A participat la diferite festivaluri de gen și a fost laureat în mai multe ediții. A cântat cu cele mai mari orchestre românești avându-i ca dirijori pe Paraschiv Oprea, Nicu Crețu, Nicolae Botgros. A înregistrat numeroase romanțe și cântece vechi,

Cu maestrul Nicolae Botgros

Cu solista Elena Roisen

a cântat alături de mari interpreți precum Ioana Radu, Nicolae Nițescu, Cleopatra Melidoneanu, Dorin Teodorescu, Florin Georgescu, Angela Similea, Corina Chiriac ș.a.

Motto care îi guvernează munca: să vrei, să poți, să-ți placă.

-A venit vremea să depănăm amintiri. De unde a început pasiunea pentru cântec?

-Îmi amintesc că mama cânta foarte frumos melodii vechi, nu știu cât erau de autentice. Eu provin din ultima localitate din județul Botoșani, chiar de pe malul fluviului. Pe parcurs, am descoperit minunea secolului când tata a adus acasă un difuzor, care avea laturile de argint și o pânză galbenă și acolo i-am ascultat pentru prima dată pe marii interpreți Ioana Radu, Maria Tănase, Angela Moldoveanu, Ion Mitran, Rodica Bujor. Ei erau pe atunci fruntea. Și mintea mea de copil, că eram un copil până la urmă... Îmi ziceam, cât de fericiți sunt acești oameni, cântând... Era o minune. Probabil că asta mi-a și insuflat dorința să cânt și eu. După aceea, ca să pătrundă și mai mult muzica aceasta în sufletul meu, că tare frumos suna, mai venea la noi în sat ansamblul "Ciprian Porumbescu". Atunci am văzut-o pentru prima dată pe Sofia Vicoveanca. După zeci de ani ne-am întâlnit la diverse emisiuni și spectacole; n-am crezut niciodată că voi ajunge să cânt alături de această mare artistă. După aceea am făcut școala generală acolo în sat; îmi plăcea să cânt, îmi plăcea să recit foarte mult. Când am terminat școala generală, primul lucru pe care l-am făcut, am plecat la București la Școala de poligrafie. Am fost repartizat la Constanța. Paralel cu serviciul am făcut și Școala populară de arte la secția Canto clasic. Așa m-am profilat pe romanță. Acest gen nu este deloc ușor. Ca de altfel, orice meserie.

Dar dacă mi-a plăcut, nimic nu mi-a fost greu. Azi un pic, mâine un pic, și după aceea am participat la Festivalul "Crizantema de Aur". Asta era prin anul 1980. În primul an n-am luat niciun premiu. În juriu Mia Braia a văzut probabil puterea mea de muncă și mi-a încurajat: <<Tinere, muncește chiar dacă satisfacțiile vin mai târziu.>> Așa a și fost. Am stat, am muncit, am cântat la diverse spectacole aici, pe litoral. Și am participat pentru a doua oară, după doi ani, la Crizantema de Aur. În juriu era Ioana Radu. Am cântat două romanțe din repertoriul ei. Vă imaginați ce a fost pe mine? S-o ai în juriu pe Ioana Radu și să-i vezi pe acești titani ai muzicii noastre în fața ochilor!

Ioana Radu cu Ion Amititeloaie

Ioana Radu era la vremea aceea regina incontestabilă a romanței... Când te-a remarcat?

În 1981, Ioana Radu era Președinta juriului. Poate că șansa a fost de așa natură să mă întâlnesc față în față cu Ioana Radu și m-a luat la trei păzește, m-a înjurat și m-a întrebat de unde sunt, ce meserie am, m-a rezemat de perete și i-am spus de mine. Pentru cei ce n-au cunoscut-o pe Ioana Radu, să știți că era directă, dar spirituală, deci nu mureai de foame când mergeai cu Ioana Radu pe undeva. Și zice: <<Mi-a plăcut cum ai cântat, să nu-ți lași meseria din mână. Mi-a dat o carte de vizită și mi-a zis să o caut. Am căutat-o următorul an, prin vară. Când toată lumea era la mânăscă scurtă, eu am plecat în costum și cravată la Ioana Radu. Cred că am luat cel mai mare buchet de flori și am plecat. Nici nu știam adresa bine, doar strada Timpul nr. 13, București. Ioana Radu era la geam, fuma. N-am stat mult, cred că în jur de 10-15 minute, i-am spus că am meseria mea de bază și o fac cu plăcere, am familie, am casă și am rugat-o dacă se poate să mă ajute. Mi-a dat această fotografie și mi-a scris pe verso <<Cu afecțiune admiratorului meu și al muzicii românești.>>

Și de aici a pornit totul. A început să mă cheme televiziunea, a început să organizeze spectacol la Sala radio din București. Eu am avut noroc, cântam și muzică populară românească și romanțe, și cântece de petrecere și când nu era una, era cealaltă. Și atunci cum se transmiteau în direct, m-a ascultat, azi o dată, mâine o dată - vorbesc de Ioana Radu - și mi-a zis <<Băi, mi-a plăcut cum ai cântat.>>

N-a fost ușor, a fost sarcină deosebit de grea ca Ioana Radu să spună așa ceva. Pentru mine, corectitudinea a fost probabil cel mai bun lucru în meseria asta, dacă e să-i spun meserie, chiar și în meseria pe care am avut-o, de tipograf și de cântăreț.

Și mi-a zis că sunt singurul om în care are încredere. M-a prezentat la Televiziunea Română, în cadrul Emisiunii "Tezaur Folcloric" făcută de Marioara Murărescu, unde mi-a zis în direct că sunt singurul care ar putea să-i preia repertoriul de romanțe și melodiile ei, să le duc mai departe, că e păcat să rămână și să se piardă.

-A fost o carte de vizită de mare valoare.

-A fost un moment de vârf. După aceea, am avut onoarea să cânt alături de marea interpretă în program la spectacolul omagial al Ioanei Radu la 70 de ani de viață și 50 de ani de carieră, la sala Radio, acolo unde am cântat alături de mari interpreți: Nicolae Nițescu, Corina Chiriac, Angela Similea, Marius Țicu, Ala Baianova.

Ioana Radu mi-a fost și modelul, și îndemnul, categoric.

-Te cunosc din tipografia singurului ziar al Constanței, așa spune că viața de tipograf zețar nu are nicio tangentă cu muzica... Una este să lucrezi noaptea într-o tipografie adunând literele din plumb cu penseta pentru a construi contracronometru ziarul de a doua zi și alta e să cânti tot noaptea pe scenă.

-Am avut o meserie foarte frumoasă, foarte interesantă, iar în tipografie, aici, la Constanța, am cunoscut diverși oameni de cultură cu care m-am înțeles de minune și fiecare m-a simpatizat în felul lui, fiecare m-a ajutat în felul lui. Niciodată n-am folosit cuvântul „obosit”. Terminam de cântat la 5 dimineața și la 6 eram la serviciu, căci eu eram mulțumit pentru faptul că mi se dădea voie să plec la București, la televiziune. Și atunci nu era ca acum. Când m-a chemat prima dată la Televiziunea Română, două zile n-am dormit, pentru că n-ajungea oricine acolo. Eu l-am prins pe Tudor Vornicu, chiar mă simpatiza.

-Ioana ți-a încredințat un repertoriu.

-Când vorbesc de încredințat, în primul rând am emisiunea, toată lumea a văzut emisiunea, și o am și pe DVD, dar am și pe o casetă, pe un DVD, vocea marei Ioana Radu, unde spune, după ce s-a terminat emisiunea Tezaur Folcloric, <<dar nu înainte de a-i mulțumi cântărețului Ion Amititeloaie pentru efortul depus în această meserie, și mai ales a-i preda ștafeta.>> Cuvintele acestea nici n-au fost difuzate până acum. Mi s-a părut așa, n-aș vrea să fie ca o laudă, un document.

-Eu mă gândeam, când am spus că a încredințat, e vorba de repertoriul pe care ea l-a avut și pe care, în fond, cu un accept puteai să le preiei, ele au drepturi de autor, și cred că mare parte din ele sunt niște prelucrări folclorice adecvate pentru voce.

-Acesta este adevărul, dar eu le-am cântat, noi le cântăm, sunt ale noastre, este adevărat, dar de fiecare dată am spus, la diferite ocazii, că pe ele este scris cu literă de aur Ioana Radu. Sunt perle, sunt bijuterii. Știți ce mă interesa pe mine cel mai mult? Maria Tănase pentru mine, pentru noi românii, a fost un fenomen. Și o întrebam pe Ioana Radu despre Maria Tănase care a fost modelul ei. Știți ce mi-a spus? <<Dacă Maria Tănase mai trăia încă 50 de ani, eu tot nu o ajungeam.>> La cine mai auzim noi cuvintele acestea? Zicea <<Toată viața am încercat să o copiez. Mi se părea mie că face absolut invers de ce făceam noi toți. Cum merge, cum mănâncă, cum pășește, cum cântă. Mi se părea mie că face altfel. Dacă am furat ceva de la Maria Tănase, am furat interpretarea.>> La spectacolul omagial al Ioanei Radu, toți acești interpreți de care v-am spus am cântat. A venit Ioana Radu și m-a luat de braț. Pur și simplu, am cântat la braț cu ea. Simțeam în acea seară că trec pe un drum care n-are capăt. Mai mult decât atât, îmi povestea Ioana Radu cum cânta pe timpul războiului, se

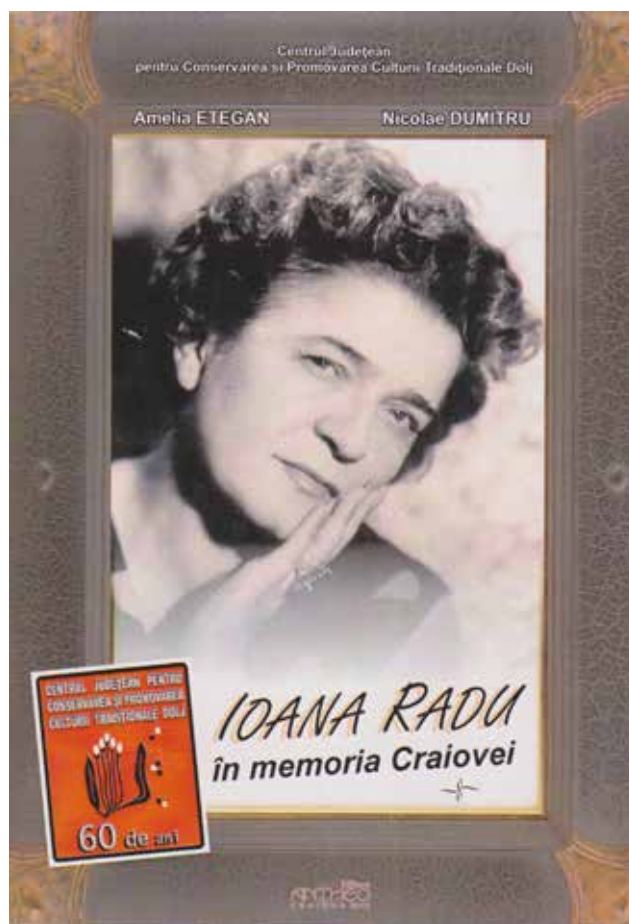
terminase războiul și cânta prin spitale cu George Enescu, cu Grigoraș Dinicu. Am vocea Ioanei Radu pe CD, când îmi povestește.

- Și ce s-a întâmplat cu fotografiile pe care ți le-a încredințat Ioana Radu?

-Să vă spun cu fotografiile. Eu le-am ținut, le-am scanat, le-am pus pe CD. M-am întâlnit cu o doamnă de la Târgoviște care se ocupa cu Festivalul Crizantema de Aur. Mi-a făcut mare plăcere să-i dau fotografiile acestea. Anul trecut, la Târgoviște, s-a deschis Muzeul României. Cred că vreo 800 de fotografii, că erau originale, le-am dat, și patefonul și o față de masă cusută, pentru că Ioana Radu cosea foarte mult etamină. Cosea pe etamină fețe de masă foarte multe. Era singură la un moment dat, singură când am cunoscut-o eu.

-Ce ai învățat de la Ioana Radu?

-Am învățat în primul rând să cânt frumos. Spunea: Să cânti ca tine! Să nu cânti orice! Să te îmbraci frumos! Și eu am cântat orinde numai în costum popular sau costum cu papion!

Coperta lucrării memorialistice dedicate Ioanei Radu

După ploaie, căpeneag (chepeneag)

Ioan ADAM

Boierii bucureșteni
sursă: cersipamantromanesc.wp.com

Și Țichindeal, „gură de aur”, și Pann, „finul Pepelii, cel isteț ca un proverb” (amândoi elogiați de Eminescu în Epigonii) consemnează un dicton pe care azi par să-l înțeleagă mai ales filologii: După ploaie, căpeneag! Dacă – grație multelor reeditări – Povestea Vorbii e, de bine, de rău, cunoscută și generațiilor din urmă, Fabulele moralnice, „culease” și „pre limba românească întocmite de [Dimitrie Țichindeal] Parohul Becicherecului Mic și al Shoalelor preparande românești din Aradul vechi”, sunt categoric neștiute de ultimele promoții de cititori. Din 1814, când apărea ediția princeps la tipografia „Universității Crăești din Peșta”, și până azi, „învățăturile filosoficești și politicești” strecurate de Țichindeal în fabule au fost publicate doar de patru ori. Versificația pedestră și limba neformată stânenesc buna lor înțelegere. Dar sensul dat zicalei de fabulistul bănățean e identic cu cel avut în vedere de Anton Pann. După ploaie, căpeneag! (în unele regiuni ale țării circulă varianta chepeneag) pune în termeni populari chestiunea oportunității. Fiecare lucru trebuie făcut la timpul său. Morala strecurată e, așadar, „nu lăsa pe mâine ce poți face azi”, căci trăim într-o lume schimbătoare și mâine s-ar putea să fie prea târziu. Ironia lui Anton Pann e mai mușcătoare decât a înaintașului său din Banat:

*Omul îndărătnic
Ce apucă se usucă.
Și
Toate d-a-ndaratele îi merg.
Adică:
După ploaie, chepeneag.
Și
După moarte, cal de ginere.¹*

Comparația vrea să spună că așa cum mirelui mort nu-i mai e de folos calul primit drept zestre, tot așa chepeneagul (adică mantaua) e inutil după ce ploaia a trecut. E curios că la români veșmintele de toamnă și de iarnă au frecvent nume de proveniență străină. Pardesiul și paltonul, vorbe folosite de noi acum, derivă din pardessus și paletot, ambele cuvinte franțuzești. Străbunii foloseau termeni turcești și ungurești. Ipingescu, nemuritorul ipistat al lui Caragiale, trebuie să fi avut drept înaintaș un ipingiu, adică un croitor de mantale, veșmânt căruia turcii îi ziceau yapynğa.² Ipingele purtau îndeosebi ienicerii, corp de elită din armata sultanilor.

Căpeneagul (sau chepeneagul) e tot o

¹ Anton Pann, Povestea Vorbii, ed. cit., p. 313.

² Proverbul invocat de Anton Pann în Povestea Vorbii (v. supra, p...) e menționat de lordache Golescu în forma „După ploaie vine și el cu iepângeaoa”, fiind tâlcuit astfel: „să zice pentru cei ce nu vin la vreme, spre ajutor” (Scrieri alese, ed. cit., p. 256).

manta. Prin Ardeal, Banat și la românii din Ungaria se folosea forma căpeneag când venea vorba de mantalele militarilor. Uniforma făcea atunci, ca și astăzi, impresie asupra frumoaselor timpului, care se topeau după eleganții husari. Un cântec popular ardelenesc, cules acum o sută și mai bine de ani de folcloristul Simeon C. Mândrescu și publicat în volumul Literatură și obiceiuri populare din comuna Râpa de Jos; Comitatul Mureș-Turda, e edificator pentru cultul uniformei printre române:

*Toate mândrele-s betege
După cei cu căpenege
Numai mândra-i sănătoasă
Că-i căpeneagu acasă.*

Etimonul cuvântului este maghiarul kapenyeg (care înseamnă manta). Ciudat e că ardelenii folosesc forma căpeneag, în timp ce muntenii și moldovenii utilizează varianta chepeneag, mult mai apropiată de fonetica maghiară.

Un chepeneag strălucitor poartă, când pleacă la încoronare, și eroul titular al nuvelei lui Odobescu Mihnea Vodă cel Rău:

Însă nu va mai fi aci asprul vânător cu cojoc

de oaie. Azi Mihnea a-mbrăcat chepeneag de catifea roșie cu ceaprazuri și cu bumbi de aur, cioreci albi tivți cu găitane de fir, cizme cu pinteni poleiți ș-un guguman de samur cu surguci de pietre scumpe.³

Odobescu își publica nuvela în volum în 1859. Doi ani mai târziu, în cântul al II-lea al Mihaidei, Heliade Rădulescu își prezenta eroul și suita lui războinică purtând o fastuoasă îmbrăcămintă similară:

*Era-nvestiți cu toții ca-n zile de paradă:
Îmbrăcătura strâmtă, îngust găitănă,
Intra în cizme galbeni ce zornăia în pinteni.
Pieptare pe corp strânse în găitane late,
La căpătâi cu nasturi; pe umeri chepenege,
În copce d-argint prinse, cu fir de tort cusute,
Pe margini cu hârșie, lovea-ntr-o parte coapsa.*

Chepeneagul era deci o manta de gală în care strămoșii noștri arătau strălucitor. Din veșmânt de ceremonial domnesc el a devenit cu timpul haina de înșurătoare a flăcăilor. Prin Câmpia Burnasului se mai poartă și acum...

³ Alexandru Odobescu, Pseudo-Cynegeticos, ed. cit., p. 11.

Lada cu zestre a teatrului constănțean

Pentesileea de Constanța

Aurelia LĂPUȘAN

Cătălina BUZOIANU a plecat să se odihnească printre stelele marilor artiști români care au înnobilit scena. A făcut parte din rândul celor mai importanți regizori de teatru din România. Și-a dedicat viața teatrului și învățământului teatral, din 1975 fiind profesoară la catedra de regie teatru, iar din 1990 - decan al secției de teatru din cadrul UNATC București.

A venit la Constanța și a montat un singur mare spectacol de teatru antic. Cu Mioara Cremene care semna textul "Pentesileii", cu Marcel Chirnoagă care asigura scenografia a fost, cu siguranță, cel mai important reper cultural al anilor 1995-1996.

Declarase atunci că a venit să aducă un omagiu orașului de la malul mării.

"Eu, în general, nu am lucrat în provincie. Singura „ieșire”, să-ispunașă, a fost la Brăila, orașul meu natal, unde am montat „Chira Chiralina”. Și cea de-acum. Eu nu plec să lucrez undeva. Am venit la Constanța să aduc un omagiu orașului, să continui tradiția teatrului antic. „Pentesileea” în varianta scenică pe care o pregătesc s-a născut

● PAG. 2 ● CUGET LIBER

„AM VENIT SĂ ADUC UN OMAGIU ORAȘULUI DE LA MALUL MĂRII“

declară regizoarea Cătălina Buzoianu

romantică, poezie. Cred că publicul contemporan poate fi atras exact de contrastul acestor două teme ale subiectului, evident fascinant: nu este un război al sexelor, ci o imagine a împerecherii, un fel de teatru răsărit, în care un grup de femei albe, foarte puține, joacă rolurile principale reprezentând, cu oarecare încredere, supun toate rasele. Amazoanele sunt de toate culorile. Penthesilea vine din spațiul scitic, iar acțiunea se petrece în jurul Mediteranei.

• Ai venit de un război al sexelor la un moment dat.

• Sunt surprisă că Elena Măroiu Cremene schimbă spațiul, aducându-l în Carpați, la război era vorba de Călugăra. Eu am rămas la „Bătăliea”, însă că acum am ocazia să continui subiectul pe care mi-l pasă foarte mult. Condițiile femeii și raportul ei cu egalitatea cu băieții sunt, în esență, discutabile.

• Vă rugăm să lăsați!

• Dimpotrivă.

Cât de contemporan este teatru antic?

• Teatru antic este extrem de contemporan. Dacă un timp se vorbea despre „Viziunea Reginei”, moștenirea teatrului chiar, astăzi, la toate festivalurile internaționale și în special în Grecia – merg în fiecare an la Festivalul de la Delphi, la Institutul internațional de teatru de la Atena – zic că am văzut toate producțiile de teatru antic – sunt extrem de actuale. Cei mai mari regizori fac spectacole cu piese care par a fi scrise astăzi, chiar dacă sunt adaptări de texte clasice. Spectacolele lui Silviu Purcărete sunt foarte importante în momentul de față în Europa, foarte actuale. Scenografiile creează spații și costume atât de contemporane încât orice ilustrativism devine desuet în afara unui discurs contemporan. Am avut o mare surpriză cu trupa de aici. În momentul de față, cred că este excepțională. S-au adunat actori de toate vârstele, a venit o echipă de tineri de la Iași, București, bine educați pentru teatru. Ce să mai vorbim de extraordinara Ileana Ploscaru, care joacă Marea Preoteasă, Lucian Iancu – Ulise, Vasile Cojocaru, Iulian Enache, Eugen Mazilu, Radu Niculescu, Lică Gherghilescu, Diana Cheregi, Nina Udrescu Maria Nestor, Elena Gurgulescu, bineînțeles, și apoi această pleiadă neașteptată de tineri. Penthesilea este o tânără venită de la Iași – Daniela Bostan, care speră să facă față rolului său copleșitor. Ahile este un băiat din Constanța – Gabi Duțu, foarte dotat, la fel ca și Alice Cojocaru și mulți alții. Este o foarte mare desfășurare de forțe. Sperăm ca spectacolul să iasă bine. Întregul potențial al teatrului este antrenat – Gina Tărășescu Jianu, o mare scenografă, soții Brojboiu, care lucrează la decoruri. Muzica este semnată de Ioșif Herția, iar Mălina Andrei realizează coregrafia. La costume va lucra și Valerica Panduru, asistent de regie este Liviu Manolache, care va cânta la diverse instrumente, va juca. Vreau să fie un spectacol al orașului, dar și al marilor creatori.

Am avut o mare surpriză cu trupa de aici.

Amintiri LA PUȘA.

PAUL I. CONSTANTINESCU

Să vă fie teamă! Amazoanele Cătălinei Buzoianu debarcat, victorioase, la Constanța

Deși a fost – până – o mare neîncredere, după ce Festivalul de la Marea, un eveniment unic, excepțional și spre regret în lumea culturală a Constanței, s-a încheiat, pe scena Teatrului Dramatic, într-o primă comună a publicului, un spectacol de mare forță și originalitate, în superproducție în viziunea regizoarei Cătălinei Buzoianu.

La Festival de la Constanța s-a încheiat primul an de proiect, excepțional după toate aspectele – de o marelă forță artistică, cu cei mai buni realizatori de spectacole ai României de astăzi: Cătălina Buzoianu, Marcel Chiriac – scenografia, Ioșif Herția – muzica, Mălina Andrei – coregrafia scenică. Teatru este semnat de Mioara Cremene, în colaborare cu Mioara și Adrian Cremene, cu fragmente din „Penthesilea, Regina Amazoanelor” de Heinrich von Kleist, în traducerea Mioara Cremene.

Acesta este proiectul – care a adus la Constanța numeroase personalități din lumea teatrului românesc, a adus o primă contribuție la publicul, primirea fiind programată pentru data de 15 septembrie. Cătrina declamă, în exclusivitate pentru „CUGET LIBER”, de la principalele scene ale spectacolului.

Poeta MIOARA CREMENE: „Este un mare spectacol, „Penthesilea” în regia CĂTĂLINEI BUZOIANU este a reprezentării a ceea ce a reprezentat o mare parte din viața noastră. Eu am găsit referințele pe care mi le pasă foarte mult, în jurul teatrului românesc. Am avut o mare surpriză cu trupa de aici.

Amintiri LA PUȘA.

PAUL I. CONSTANTINESCU

din dragostea mea pentru Kleist și dorința de a face un spectacol contemporan de teatru antic. Singurul traducător în limba română al scriitorului german era Mioara Cremene. Am gândit să fac o adaptare fidelă în proză a textului lui Kleist, cu inserții romantice din varianta Mioarei Cremene. Pot spune că a rezultat o variantă shakespeariană a textului, dacă Shakespeare ar fi abordat acest subiect. O parte de proză a vieții și o alta de mister, iubire romantică, poezie. Cred că publicul contemporan poate fi atras exact de contrastul

acestor două teme ale subiectului, realmente fascinant: nu este un război al sexelor, ci o imagine a mapamondului, un fel de teatru mundi, în care un grup de ahei albi, foarte puternici și siguri de puterea lor expansionistă, cuceresc întregul pământ, supun toate rasele. Amazoanele sunt de toate culorile. Penthesilea vine din spațiul scitic, iar acțiunea se petrece în jurul Mediteranei.

Va fi o piesă feministă, întreba reporterul. ”Dimpotrivă, a venit prompt răspunsul. Teatrul antic este extrem de contemporan astăzi. Dacă un timp se vorbea despre viziunea tragicului, moartea tragicului chiar, astăzi, la toate festivalurile internaționale și în special în Grecia – merg în fiecare an la Festivalul de la Delphi, la Institutul internațional de teatru de la Atena – zic că am văzut toate producțiile de teatru antic – sunt extrem de actuale. Cei mai mari regizori fac spectacole cu piese care par a fi scrise astăzi, chiar dacă sunt adaptări de texte clasice. Spectacolele lui Silviu Purcărete sunt foarte importante în momentul de față în Europa, foarte actuale. Scenografiile creează spații și costume atât de contemporane încât orice ilustrativism devine desuet în afara unui discurs contemporan. Am avut o mare surpriză cu trupa de aici. În momentul de față, cred că este excepțională. S-au adunat actori de toate vârstele, a venit o echipă de tineri de la Iași, București, bine educați pentru teatru. Ce să mai vorbim de extraordinara Ileana Ploscaru, care joacă Marea Preoteasă, Lucian Iancu – Ulise, Vasile Cojocaru, Iulian Enache, Eugen Mazilu, Radu Niculescu, Lică Gherghilescu, Diana Cheregi, Nina Udrescu Maria Nestor, Elena Gurgulescu, bineînțeles, și apoi această pleiadă neașteptată de tineri. Penthesilea este o tânără venită de la Iași – Daniela Bostan, care speră să facă față rolului său copleșitor. Ahile este un băiat din Constanța – Gabi Duțu, foarte dotat, la fel ca și Alice Cojocaru și mulți alții. Este o foarte mare desfășurare de forțe. Sperăm ca spectacolul să iasă bine. Întregul potențial al teatrului este antrenat – Gina Tărășescu Jianu, o mare scenografă, soții Brojboiu, care lucrează la decoruri. Muzica este semnată de Ioșif Herția, iar Mălina Andrei realizează coregrafia. La costume va lucra și Valerica Panduru, asistent de regie este Liviu Manolache, care va cânta la diverse instrumente, va juca. Vreau să fie un spectacol al orașului, dar și al marilor creatori.

Cu siguranță, spectacolul născut în creuzetul de creație al Cătălinei Buzoianu, din textul amestecat de Mioara Cremene în versiune proprie și din genialul autor romantic Heinrich von Kleist, cu concursul unei trupe de actori, pusă la lucru ca niciodată, a fost măreț. O grandioasă reprezentare scenică, ce te ținea fără răsuflare, te obliga să digeri repede mesajele venite prin timp, să alergi cu privirea în toate punctele desfășurării acțiunii, să ghicești pasul următor, să

1 „Cuget Liber, 1 august 1996

dai personajelor identitate mitologică – iată la ce „travaliu” sublim, continuu, te supunea creatorul pentru a-ți da imaginea clară, definitivă, a ceea ce înseamnă marele act teatrologic. Triburile amazoanelor conduse de Pentesileea, răspândite în toată lumea, de rase diferite, aveau un singur numitor comun – dorința de a trăi liber. Lupta lor era pentru a asigura perpetuarea speciei femeilor libere. Adversarii lor – eroii albi, grecii, nucleul indoeuropean dornic de a supune prin civilizație colonială popoarele barbare – erau conduși de Ahile. Între cei doi lideri apare, neașteptat, Eros, o iubire sfâșietoare, care devoră până la moarte. De altfel, motivându-și demersul regizoral, Cătălina Buzoianu dădea printr-o singură frază dezlegarea subiectului: „Dreptul de a fi om prin iubire se plătește cu moartea. Ambiguitatea adevărilor manipulate în istorie face cu atât mai fragil, mai vulnerabil singurul principiu care acordă omului dreptul de a fi o ființă cosmică, iradiată de energie divină”.

Ca o veritabilă regină a amazoanelor de astăzi, Cătălina Buzoianu venise la Constanța cu un stat major imbatabil, în care a strecurat și câțiva bărbați de talie, precum Marcel Chirnoagă – pentru scenografie – și Iosif Hertția, pentru muzică. Dar i-au fost alături Eugenia Tărășescu-Jianu, Carmencita Brojboiu – decoruri, Velica Panduru – costume, Mălina Andrei – mișcare scenică, Ileana Cârstea-Simion – expresia vocală. Numai din această simplă înșiruire a numelor celor ce au dat sclipire fiecărui detaliu scenic se pot ghici minuția, grija excesivă a artizanului de a face un spectacol pentru referința unui teatru.

Muzica de scenă a fost de o stranie frumusețe, care dădea ritm întregii acțiuni, era purtătoare de mister și magie, era funcțională, semnată Iosif Hertția. Mălina Andrei, balerină de profesie, colaboratoare mai veche a Cătălinei Buzoianu, a lucrat fiecare mișcare scenică într-un ritm febril, a impus subiectului forme dinamice, a dat expresivitatea totului.

Cât despre Marcel Chirnoagă, credem că, făcând scenografie, a vrut să lase în patrimoniul teatrului valori ale artei sale plastice și a desenat ca într-o expoziție cai, mereu alți cai de o rară frumusețe plastică.

Actorii au simțit de la început forța regizorului, voința lui și i-au făcut acestuia voia. Adică au jucat, vorba lui Eugen Mazilu, ca pentru Cătălina Buzoianu. Astfel că regizoarea a fost nevoită să declare: „Am descoperit la Constanța o trupă excepțională. Un spectacol ca o carte de vizită a orașului, care aduce teatrul nostru între instituțiile de prim rang ale țării și care ne face să regretăm că nu avem o sală de spectacole pe

Marcel Chirnoagă și minunații lui cai

Cătălina Buzoianu, Marcel Chirnoagă, Iancu Lucian și reporterul la o discuție despre Pentesileea constănțeană

măsură.²

Am amintit toate acestea pentru a reaseza în panoplia marilor acte de cultură ale orașului acest gen de manifestări culturale de forță și talent, evocând, în același timp, cu nostalgie pe marii actori care nu mai sunt, pe toți cei care și-au lăsat numele pe scena unui oraș cu Cortina trasă.

Oare unde mai pot fi găsiți imenșii cai desenați pe pânză de marcel Chirnoagă, cu care la premieră a împodobit pereții teatrului, recreând foarte sugestiv atmosfera piesei?

² „Cuget Liber”, 22 octombrie 1996, pag.2

“Ziua Multietnicității Dobrogene”, ediția a II-a, este un proiect cultural inițiat de Consiliul Județean Constanța prin Centrul Cultural Județean “Teodor T. Burada” și are drept scop promovarea diversității culturale și a climatului de armonie și toleranță interetnică reprezentative pentru regiunea Dobrogea.

Gândit ca o “poveste în poveste”, evenimentul a reușit să recreeze la scară mică firescul dobrogian, ținut românesc devenit de-a lungul veacurilor casă pentru reprezentanții etniilor care s-au perindat la un moment dat pe țărmurile Mării Negre și care au ales să se oprească aici.

Dobrogea, regiunea dintre Marea Neagră și Dunăre, reprezintă un mix de culturi și un colaj de contraste. 17 minorități etnice conviețuiesc laolaltă în pace și armonie pe lângă români.

Deschiderea și închiderea spectacolului au fost asigurate de prestațiile artistice a două Ansambluri reprezentative pentru folclorul dobrogian.

Nucleul central al spectacolului a conținut reprezentațiile ansamblurilor tradiționale ale comunităților etnice reprezentative ale județului: comunitatea turco - tătară, aromână, greacă, a rușilor lipoveni, rromă, germană și bulgară.

Au participat la realizarea spectacolului :

- Ansamblul de dansuri tradiționale bulgărești – “Sfutilina” poposit pe scena din Piațeta Cazino-Mamaia din Dobrogea de Nord, județul Tulcea, comuna Jurilovca, satul Vișina, coordonat de dna

Bianca Folescu și care dincolo de dans își propune promovarea localității, tradițiilor, meșteșugurilor și formarea unui tineret cu rădăcini etnice solide.

- Ansamblul Elpis fondat în anul 2001, membru al Consiliului Internațional al Dansului UNESCO, cu sediul la Atena. Viitorul comunității elene a fost reprezentat de ansamblul Mini Elpis, copii plini de pasiune, care au reprezentat tradițiile comunității lor la multe festivaluri din țară și străinătate.

- Ansamblul de dansuri “KATIUȘA” al rușilor lipoveni din Mahmudia înființat în anul 2013, în cadrul Căminului cultural și care a participat la multe evenimente culturale județene, naționale și internaționale. Ansamblul este coordonat de Matfei Domnița, instructor, maestrul coregraf Roman Jora. Alături de ei a urcat pe scenă Rodica Rodion, absolventă a Școlii Populare de Artă din Chișinău și a Școlii de dans „STRUGURAȘ „ din Călărași, Republica Moldova, apoi a Facultății de Canto Veronica Vorship, Kiev, Ucraina, a Școlii de canto din Chișinău, absolventă a Facultății de Arte, secțiunea Pedagogie Muzicală la Universitatea Ovidius din Constanța, cea care a adus un mic repertoriu reprezentativ pentru muzica rușilor lipoveni.

- Ansamblul de dansuri folclorice tătărești „Canlar” aparținând U.D.T.T.M.R. filiala Cobadin, înființat în 2008. În prezent, ansamblul are un număr de 20 dansatori, fiind coordonați de Ailis Molamet, coregraf.

Ansamblul „Canlar” a susținut spectacole

Ansamblul de dansuri bulgărești “Sfutilina”

Balkaneros din Ovidiu

artistice aproape în toată Dobrogea, în mai multe localități din România, dar și în străinătate, ansamblul fiind invitat la festivaluri de renume atât în țară (Constanța, Ploiești, Tulcea, Odorheiul Secuiesc, Suceava, Sulina, Iași, Sibiu etc.) cât și în afară țării (Turcia-Bursa, Yalova, Birtin, Corum).

Scopul ansamblului este de a promova cultura, istoria și obiceiurile specifice tătarilor prin intermediul dansurilor și cântecelor tradiționale tătarăști cât și prin frumusețea costumelor inspirate din modele tradiționale specifice tătarilor crimeeni.

•Ansamblul "Armonia" din Oituz, înființat în 2017, a participat cu un grup de dansatori cu un repertoriu de dansuri populare germane, coordonați de Celina Ștefanov, cu grupul coral de copii "Clopoțelii marii", coordonați de profesor Elisabeta Scripcaru, (respectiv "Meeresglockchen" sau în ungurește "Tengeri Horongok") care duce mai departe tradiția părinților și bunicilor cântând melodii populare germane și ungurești. Alături de cei mici "Grupul de Bunicețe" interpretează melodii populare ceangăiești care erau cântate în vremurile lor la muncile câmpului și la șezători.

•Ansamblul de dansuri tradiționale țigănești „Balkaneros” din OVIDIU transpune în pași de dans și costume viu colorate, poezia nomadă. Dansul țigănesc este alert, temperamental și plin de patos, iar membrii ansamblului demonstrează acest lucru.

•Ansamblul de dansuri populare aromâne „Iholu” înființat la Constanța în 2004, în cadrul filialei județene a Comunității Aromâne din România. Coordonat de MIRELA GOGA , ansamblul este format din tineri entuziaști care prin dans promovează tradiția armânescă. Încă de la înființarea sa ansamblul a participat la diverse evenimente culturale aromâne și interetnice și este recompensat cu premii pentru participările sale.

•Ansamblul folcloric „Româncuța” înființat în anul 2005, este format din tinerii comunei Cumpăna. Cariera artistică a ansamblului este una în curs de dezvoltare prin participări la festivaluri comunale, județene, naționale și internaționale. Anual ansamblul susține zeci de spectacole la majoritatea evenimentelor locale și naționale, fiind nelipsit din fastuoasele manifestări ale comunei Cumpăna, diferite manifestări culturale artistice și emisiuni televizate, sub atenta supraveghere și îndrumare a instructorului Constantin Olteanu.

•Ansamblul „Plai Dobrogean” din localitatea „Nicolae Bălcescu” a fost înființat în luna iulie a anului 2017 și are în componența sa 90 de copii cu vârste cuprinse între 6 și 18 ani. Instructorul ansamblului este dna. Nina Prodan. În palmaresul acestora se află premii 1,2,3 la diverse concursuri naționale și internaționale.

Vă dăm întâlnire la cea de a treia ediție anul viitor, aici la mal de mare!

Ansamblul de dansuri tătarăști Canlar

Ansamblul "Katiușa" al rușilor lipoveni

În multe mitologii, calul apare ca o prezență psihopompă, călăuzitor al sufletului către lumea de dincolo. Calul năzdrăvan din basme dobândește trăsături mitice și are acces la cele două "tărâmurii" fiind deopotrivă un simbol uranian și htonian. Lumea basmului românesc ni-l înfățișează uranian și solar, cu trăsături antropomorfe: e clarvăzător, vorbește și înțelege faptele oamenilor, este participant activ la aventurile eroilor, pe post de călăuză și însoțitor. În imaginarul mitic este un animal psihopomp, călăuză a sufletelor după moarte dar și un vestitor al morții.

Calul - reprezentare zoomorfă a sacralității masculine - are o imagine duală în imaginarul mitic. Prima statuie votivă tridimensională care-l reprezintă a fost descoperită încă în paleolitic la Mas d'Azyl (Franța). Originar probabil din stepa central-asiatică, răspândirea acestuia în Orientul Apropiat și Mijlociu, cât și domesticirea lui ca mijloc de tracțiune, a dat naștere unor numeroase mituri. Imaginea arhetipală a calului face parte din mentalul tuturor popoarelor ceea ce a favorizat dezvoltarea unei tipologii bogate a acestui animal.

Centaurul, satirii, Pegas, calul năzdrăvan, Unicornul (Inorogul) sunt imagini simbolice, fie malefice, fie benefice ale calului. Multitudinea de reprezentări decurge din semnificația complexă a simbolurilor cu care este asociat: "... La origine, calul țâșnește, galopând ca sângele din vine, din bezna adâncurilor htoniene, fie din măruntaiele pământului, fie din adâncurile mării. Fiu al nopții și al misterului, acest cal arhetipal este purtătorul deopotrivă al vieții și al morții, fiind legat atât de focul care ce nimicește

și triumfă, cât și de apa ce hrănește și îneacă" (Jean Chevalier, Alain Gheerbrant (coord.), 2009, p. 171). Imaginile lunare provin din analogia cu glia, în rolul ei de Mamă, luna care-i dă lumină, apele și sexualitatea, ciclicitatea anotimpurilor și vegetația.

Recente descoperiri arheologice din vestul Olteniei, duc la concluzia că în Europa, calul a apărut, ca animal domestic, exact în această parte a continentului. „Acest animal superb era considerat ființă divină, fiind adorat ca atribut al „cavalerului trac sau danubian”, reprezentând tripticul natural „viață-moarte-viață”, adică succesiunea neîntreruptă și veșnică a ciclului divin al naturii. Calul alb era călărit de cavalerul înarmat cu o sulită, biruind iarna, personificată de balaurul negru sau verde putred, ceea ce însemna de fapt victoria vieții asupra morții” (Enciclopedia dacică).

În mitologia românească avem mitul folcloric al cailor meteorologici înhămați la căruța lui Sântilie. Ispitit de drac, Sântilie își omoară unul sau mai mulți membri ai familiei (în funcție de variantele legendei) dar Dumnezeu îl iartă și îl înalță la cer într-o trăsură cu roți de foc, la care sunt înhămați doi sau patru cai albi înaripați.

În calitate de cursier solar și animal divin își leagă în imaginarul românesc simbolistica de Caii lui Sântoader, herghelie formată din opt cabaline mitice care purifică spațiul în prima săptămână din Postul Paștelui. „Conducătorul lor, Sântoaderul cel Mare sau Sântoaderul ce Șchiop, este invocat de fetele necăsătorite când scot din pământ Homanul, plantă folosită la scaldă rituală pentru a le dăruia un păr frumos” (Ion Ghinoiu, 2008, p. 53). De asemenea, acesta face parte din herghelia divină a Călușarilor (de sorginte păgână), care puteau „să grăbească, la Rusalii, căsătoria fetelor și să fertilizeze femeile sterpe prin intrarea acestora în hora călușarilor și prin atingerea lor cu phalusul cioplit din lemn, purtat de Mut” (Ion Ghinoiu, 2008, pp. 62 - 63).

Calul negru (ca pana corbului) este întruchiparea vigoriei, ardorii și tinereții. În lirica românească de dragoste, „murgul” este prieten nedespărțit și un alter-ego al flăcăului. „Calul bun” este acela care „Te duce și te-aduce,/ Și-n trezie, Și-n beție,/ Și-n draga de voinicie” (Petru Cayaman, 1983, p. 266).

Din perspectiva lui Mihai Coman, calul „mediază între diferite situații, conflicte ori nivele ale existenței. În acest sens, cele mai

semnificative argumente se găsesc în datinile populare și îndeosebi în poezia de ceremonial (...) Astfel, într-o colindă de fecior, eroul își amenința murgul că-1 va vinde: «Pe care de grâu / Și pe buți de vin, / Teancuri de bumbac, / Topuri de pos-tav, / Nunta să mi-o fac / Și să mi-o nuntesc / Și s-o ispră-vesc». (Mihai Coman, 1986, vol. I, p. 43). Vânzarea calului marchează ieșirea din condiția de june (de fecior) și integra-rea în aceea de om matur, de gospodar; deci sensul metaforic al dorinței voinicului este acela de „a intra în rândul lumii”, renunțând la calul său, adică la em-blema statutului său de tânăr neînsurat. (M. Coman, 1986, vol. 1, p. 43).

Protagonist specific al basmului românesc, calul năzdrăvan aparține unei zone mitologice extinse. În textele budiste, în cele ale Indiei, Greciei sau Asiei centrale, eroii exemplari ai basmelor și poveștilor folclorice călăresc cai fermeceți. Calul năzdrăvan cumulează numeroase funcții: de vehicul, ajutor, protector, consilier și confident al eroilor pozitivi principali.

G. Călinescu apreciază că “după Făt Frumos, calul năzdrăvan este un protagonist adesea mai important ca zmeul. Fără cal, orice faptă eroică este imposibilă. Mitologia hipică e vastă, în fond se reduce la ideea străbaterii fulgerătoare a spațiului” (1965, p. 105). De la aparența inițială de mârtoagă, se transformă în cal înaripat (poate avea numeroase perechi de aripi, de la 3 la 6) dacă este hrănit cu orz fiert în lapte sau jăratec. Se adăpa cu pară de foc și scoate scânteii pe nări. Are calități antropomorfe, posedă capacitatea de a vorbi, are puteri miraculoase și circulă “ca vântul și ca gândul”. “[...] și dacă găta jarul de mâncat, sforăi odată tare de tot scânteii îi ieșiră pe nări [...]. Apoi îl întrebă calul: «Domn, domnuțul meu, dar cum să te duc: Ca vântul ori ca gândul?»” (Ioan Pop-Reteganul, “Crăiasa zânelor”).

Calul năzdrăvan poate avea două sau chiar șapte inimi (Mihai Eminescu, “Făt frumos din lacrimă”) - cu cât acestea sunt mai multe, puterea lui este mai mare - poate apărea la simpla scuturare a unui frâu, însoțește și inițiază eroii în căutarea și devenirea spirituală. În urechile lui se găsesc primele haine ale lui Făt Frumos (Petre Ispirescu, “Făt frumos cu pletele de aur”) sau diferitele obiecte transformatoare specifice basmului (gresie, perie).

Bibliografie:

Cayaman, Petru; Colindatul la români, slavi și la alte popoare, Editura Minerva, București, 1983.
Călinescu, George; Estetica basmului, București, 1965.
Chevalier, Jean; Gheerbrant, Alain (ccoord.); Dicționar de simboluri, Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere, Editura Polirom, Iași, 2009.
Coman, Mihai; Mitologie populară românească, vol. I, Editura Minerva, București, 1986.
Ghinoiu, Ion; Mică enciclopedie de tradiții românești, Editura Agora, București, 2008.
Eminescu, Mihai; “Făt Frumos din lacrimă”, Literatură populară, Ediție îngrijită și prefațată de Perpessiciu, București, 1965.
Enciclopedia dacică, <http://www.encyclopedia-dacica.ro>.
Ispirescu, Petre; Legende și basmele românilor, Editura Minerva, 1989.
Pop-Reteganul, Ioan; “Crăiasa zânelor”, Povești ardelenesti, Partea I, ediția a II-a, Brașov, 1912.

O publicație de interes local a fost săptămânalul „CONSTANȚA” (19 decembrie 1891 - 7 martie 1904, mai 1914, Constanța)¹, apărut în continuarea revistei „Dobrogea”² (1886-1889, „Organul proprietarilor, agricultorilor și economilor de vite”, Constanța, bilunar). Redactorii și-au dorit să mențină echidistanța față de partidele angrenate în viața politică³, însă, din septembrie 1899 au intrat sub protecția fostului ministru P.P. Carp și a partidului Junimist⁴.

Colecția gazetei nu este completă, însă, ceea ce a rezistat timpului, se găsește la Biblioteca Academiei Române⁵ și, microfilmată și digitalizată⁶ la Biblioteca Județeană Constanța.

Schimbările intervenite în decursul anilor privesc formatul (29 iunie 1895: 39x27, 5 cm. ianuarie 1897: 40x30 cm.), direcția (1891 - girant responsabil: Ion Lupescu, comitet de redacție fără menționarea redactorului șef; 30 mai 1893 - director proprietar: Petre Grigorescu) și tipografia (1891 - Tipografia I. Georgescu și Gr. Grigoriu; 1896, după fuziunea cu „Santinelă Dobrogei”, Tipografia Română Dimitrie Nicolaescu, apoi Tipografia Buciumul Român, Galați⁷). În total, au fost editate 447 de numere (în mai 1914 a existat o tentativă de a fi scoasă o a doua serie a săptămânalului, dar, după două numere, ideea a fost abandonată). Publicația a criticat administrația locală și a polemizat cu „Gazeta Dobrogei”⁸.

În paginile „Constanței” și-au găsit spațiu tipografic, ca de altfel în publicațiile precedent analizate, o serie de subiecte care făceau obiectul de analiză a fenomenului religios. Din cercetarea colecției am observat că redacția susținea o adevărată campanie de presă pentru accelerarea ritmului de finalizare a lucrărilor executate la catedrala ortodoxă „Sfinții Apostoli Petru și

Pavel”. Redactorii considerau că nu este drept ca, până în anul 1893, în satele de coloniști din județ să fie construite „30 de biserici românești” și tot atâtea școli, iar „în capitala Dobrogei, centrul autorităților, [să] nu existe nici o parohie românească”⁹, drept pentru care au compus și o rugăciune de cerere: „Dómnne D-deule, fă ca Duhul Sfânt în chip de porumb să se cobóre peste cei învrăjbiți, să ajungă la o înțelegere. Trimite Dómnne, pe îngerul Téu, cu ramura de măsline, în mijlocul iconologilor și-i împacă pre ei! Dă-le, Dómnne, un pământ mare în mână; să facă, desfacă, să dreagă, să strice, să adauge, să schimbe, să reformeze imaginile cu pricina, fie ele cu barbă ori fără. Înțelepțește, Dómnne, pe acești byzantini, și fă-î să ne deschidă templul zidit, ca să Te putem prea mări pe Tine. Amin”¹⁰.

Gazetarul încerca să le explice cititorilor de ce înălțarea edificiului de cult trena de mai bine de zece ani¹¹, și cerea autorităților medierea conflictului, precum și sprijin financiar. În articol se amintește de vizita făcută de Tache Ionescu, Ministrul Cultelor, cercetând „cu amănunțime și o dréptă pricepere, cusururile ce trebuiau înlăturate în pictură, cum și cele alte névoi de mobilier și construcțiune”¹². În urma inspecției, „chipurile unor Sfinte – despre a căror asemănare pământescă s’a vorbit atâtea și atâtea până acum – se modifică astă-dí și ieau înfățișări proprii de a satisface cerințele canónelor nóstre bisericești.

Chiar viciile de construcție ale edificiului se potolesc pe dí ce merge și pe cât mai e posibil; așa în cât, totul făgăduiesce un bun sfârșit, de mult așteptat”¹³. Catedrala nu intrase doar în vizorul presei locale, ci și ziare precum „Timpul” (din București) publicau articole despre deciziile luate în Sfântul Sinod, articole preluate de către publicația tomitană¹⁴.

Tot la catedrală este semnalată și prezența Regelui Carol I care, pe data de 23 octombrie 1901, a vizitat orașul Constanța, eveniment relatat de presă. Astfel, după o inspecție a lucrărilor portului și un ceai luat la bordul vaporului „Regele Carol”, regele a mers, însoțit de toată delegația, la catedrală unde clerul și corul l-a întâmpinat cu imnul „Mulți ani trăiască!”, iar

9 *** Iarși Biserica Meșterului Manole în „Constanța”

(Constanța), an II (1893), 21 martie, nr. 6, p. 2.

10 Ibidem, p. 1

11 *** Iarși catedrala noastră în „Constanța” (Constanța),

an I (1892), nr. 41, 27 septembrie, p. 1.

12 Idem.

13 Idem.

14 *** Catedrala din Constanța în „Constanța”

(Constanța), an I (1892), nr. 45, 1 Noiembrie, p. 2: „Cetim

în «Timpul»...”

1 Articolul-program se intitula „Românismul și prosperitatea economică a Dobrogei”. Vezi ziarul în anexa nr. III.26.

2 După cum reiese din articolul de fond *** Recesiune în „Constanța” (Constanța) an I (1892), nr. 5, 13 decembrie p. 1 și din articolul *** În loc de revistă în „Constanța” (Constanța) an III (1894), nr. 6 (102), 6 februarie, p. 1: „Ziarul «Constanța» a apărut de la 19 decembrie anul 1891, înlocuind revista «Dobrogea»”.

3 Constanța, Constanța, 11 Septembrie 1899 în „Constanța” (Constanța) an IX (1899), nr. 305, 11 Septembrie, p. 1.

4 Ibidem, pp. 1-2.

5 Colecția începe de la nr. 25 din 7 iunie 1892.

6 Începând cu numărul 41 din 27 septembrie 1892

7 În „Constanța” (Constanța), an IV (1897), nr. 191, 5 ianuarie, ultima pagină.

8 *** Constanța, 7 Iunie 1892 în „Constanța” (Constanța), an I (1892), 7 iunie, nr. 25, p.1.

protoiereul Gheorghe Rădulescu a oficiat un Te Deum¹⁵.

Altele aspecte diseminate de periodicul tomitan relatează despre programul vizitei episcopului Partenie, al Dunării de Jos, în județele Constanța¹⁶ și Tulcea¹⁷, anunța căsătoria tinerilor cunoscuți în urbe¹⁸, arestarea mitropolitului

15 *** Vizita M. S. Regelui în „Constanța” (Constanța), an X (1901), nr. 380, 21 Octombrie, p. 3; *** Vizita M. S. Regelui în „Constanța” (Constanța), an X (1901), nr. 381, 28 Octombrie, p. 2.

16 *** Informațiuni în „Constanța” (Constanța), an I (1892), nr. 42, 8 octombrie, p. 3.

17 Econom Stavrofor St. Ionescu, revizor eclesiastic Eparchiei Dunărei de jos, Visitația canonică făcută de Prea Sfințitul Episcop al Dunărei de jos, D.D. D-r Partheniu, în județul Tulcea în luna Aprilie 1897 de... (urmare) în „Constanța” (Constanța) an IX (1899), nr. 230, 7 martie, pp. 3-4; an IX (1899), nr. 291, 14 martie, p. 4; an IX (1899), nr. 292, 4 aprilie, p. 4; an IX (1899), nr. 297 2 Maiu p. 3; an IX (1899), nr. 299, 16 Maiu, p. 4; an IX (1899), nr. 300, 23 Maiu, p. 4; an IX (1899), nr. 301, 30 Maiu, p. 4; an IX (1899), nr. 302, 6 iunie, p. 4; an IX (1899), nr. 303, 13 iunie, p. 3-4; an IX (1899), nr. 304, 4 iulie, p. 4. Deși conducerea a promis că va continua seria foiletonului după vacanța de vară, nu am mai identificat alte episoade.

18 *** Informațiuni în „Constanța” (Constanța), an I (1892), nr. 42, 8 octombrie, p. 3 - căsătoria dintre Clio P. Contogheorge cu Petre Grigorescu, oficiată la Biserica Elină din Constanța în data de 8 octombrie. Petre Grigorescu a fost director-proprietar al periodicului „Constanța” în perioada 30 mai 1893 - 29 ianuarie 1895.

bulgar¹⁹, publica pastorale de Sf. Paști²⁰, informații despre neajunsurile bisericilor din județ²¹, oficierea de Te Deum-uri la diferite evenimente (ziua Regelui²², a Reginei²³, sărbătorirea zilei de 10 Mai la Isaccea²⁴) și altele²⁵.

Remarcăm luarea de poziție împotriva celui care, deși ar fi trebuit să propovăduiască învățătura de credință, predicatorul Ioan

19 *** Arestarea Mitropolitului bulgar în „Constanța” (Constanța), an II (1893), nr. 2, 21 februarie, p. 2.

20 *** Christos a înviat! în „Constanța” (Constanța), an II (1893), nr. 7, 28 martie, p. 1.

21 *** Informațiuni în „Constanța” (Constanța), an II (1893), nr. 8 4 aprilie, p. 3: este vorba de trenarea lucrărilor la construirea bisericii din Cernavodă.

22 *** Informațiuni în „Constanța” (Constanța), an II (1893), nr. 9, 11 aprilie, p. 3: oficierea Te Deum-ului cu prilejul zilei de naștere a Regelui, 8 aprilie, la Biserica Greacă.

23 *** Informațiuni în „Constanța” (Constanța), an II (1893), nr. 11, 23 aprilie, p. 3: oficierea Te Deum-ului cu prilejul zilei de naștere a Reginei Elisabeta, 22 aprilie, la Biserica Greacă.

24 Te Deum la care au participat autoritățile, școlile, armata și un numeros public. „După Te Deum s’a făcut defilarea în fața primăriei”, urmează descrierea ordinii defilării și cuvintele rostite de d. Petru Georgescu - 10 mai la Isaccea în „Constanța” (Constanța) an I (1893), nr. 11, 23 mai, p. 2

25 Apariția unei culegeri de rugăciuni și pericope din Sfânta Evanghelie, pentru clasele I-III, în „Constanța” (Constanța), an II (1893), nr. 35, 17 octombrie, p. 4.

Măgură, de câțiva ani, de când fusese trimis la Constanța de către episcopul Parthenie, „nu și-a îndeplinit de loc misiunea, ocupându-se exclusiv numai de intrigi”, la fel făcuse și la Tulcea. Acum, treisprezece negustori și consilieri din Hârșova trimiseseră un denunț la ziar, în atenția Ministrului Cultelor²⁶.

Este lăudată inițiativa armenilor, israeliților și a musulmanilor din Babadag, locuitori care aveau geamie, moschee sau biserică, numai populația română, majoritară, „sta la rugăciune în biserica sub-sol, în care i-au apucat vremurile medievale”²⁷, fiind incapabili să construiască un alt locaș de cult, ceea ce, apreciază reporterul, „e și trist și de rușine”²⁸.

De remarcat, atenția acordată în alegerea sursei: persoane cu funcții de conducere, rapoarte ale diferitelor comisii, hotărâri comunicate de către Ministerul Cultelor (în speță ministrul Tache Ionescu). Nu s-a pus accent pe mediatizarea acțiunilor bisericești, mai degrabă sunt consemnări ale unor evenimente apărute întâmplător (cu excepția catedralei).

Periodicul a susținut drepturile politice ale dobrogenilor, probleme de sistematizare a orașului, construirea liniei ferate Constanța - Tulcea, modernizarea portului Constanța, dar și chestiuni legate de administrația Domeniilor Statului, împrăștiere, regim silvic, întreținerea vitelor etc.

Pe plan cultural, conducerea gazetei a acordat o atenție deosebită înființării și activității Ligii Culturale în județ, dezvoltării rețelei școlare, necesității ocrotirii vestigiilor etc. Au fost publicate și ecouri din presa românească din Transilvania și Banat, spicuri din presa bucureșteană și din periodicele străine. Al. D. Demetriad concluzionează: „ziarul «Constanța» a fost unul dintre cele mai bune organe de presă apărute în provincie, în decursul acelor ani”²⁹.

III.2.5. „Aurora”

Un alt ziar de informație este „AURORA” (4 septembrie 1894 - 18 mai 1895, săptămânal, Constanța). Periodicul a fost înființat de către Pericle Constantizianu după încetarea apariției „Gazetei Dobrogei” (1 septembrie 1888 - 10 aprilie 1894) și a „Vocii Dobrogei” (1 ianuarie - octombrie 1891), ambele publicații locale conduse de același director. Viața scurtă a săptămânalului poate fi explicată prin lipsa fondurilor financiare, fapt demonstrat de apelul transmis abonaților, solicitându-li-se plata abonamentelor restante,

26 *** Informațiuni în „Constanța” (Constanța), an II (1893), nr. 33, 26 septembrie, p. 3.

27 *** Informațiuni în „Constanța” (Constanța), an II (1893), nr. 35, 17 octombrie, p. 3.

28 Idem.

29 Al. Demetriad, op. cit. p. 9.

cu scopul de a preîntâmpina repetarea experienței avute cu ziarele precedente: „pentru a nu expune djarul la pierderi însemnate, după cum s’a întâmplat acesta cu «Gazeta Dobrogei» și «Vocea Dobrogei»...”³⁰.

Pentru „Redacțiune”, Dobrogea reprezenta „Orientul său mai bine zis Aurora «României». Așa fiind, și noi dăm acestui organ al Dobrogenilor titlul de: «AURORA».”³¹

Din articolul inaugural, „Titlul și programul nostru”, cititorii erau înștiințați că: „...el va fi menit a apăra interesele țării și ale locuitorilor, fără deosebire de origine și religie; și, înainte de toate, va căuta să fie un organ independent și imparțial. Va mai căuta să arate guvernului și reprezentanților săi d-aici, relele care sunt cauza că populațiunea sa suferă și pe cât va fi cu putință și mijloacele de remediere; încât să se aducă servicii și foloase reale Dobrogenilor și în același timp Patriei.

Între acestea însă nu se vor neglija interesele Constanței, capitala naturală a Dobrogei și poarta principală a României pentru tot globul”.

Responsabilii ziarului criticau factorii responsabili de funcționarea defectuoasă și lipsa de întreținere a sistemului de canalizare din oraș, pe cei ce nu se ocupau de curățenia stradală, dar sprijineau ideile celor ce promovau dezvoltarea economică și socio-culturală a Dobrogei în general, și a orașului, în special. O serie de articole a mediatizat cel de-al cincisprezecelea congres al studenților, desfășurat la malul mării³². Redactorii nu erau de acord cu alegerea primarului Holban, care avea „un trecut incert”, susținându-l pe „Koiciu”. „Ca organ independent al Dobrogenilor” se simțeau datori să judece „drept lucrurile, după fapte și purtări, iar nu după vorbe și frase sforăitoare și a lumina publicul”.³³

Dintre rubricile existente amintim: „Din localitate”, „Din țară”, „Ecouri”, „Varietăți”, și „Informațiuni”. În loc de „foița literară”, obișnuită în ziarele epocii, „Aurora” publica

30 * Către abonați în „Aurora” (Constanța) an I (1894), nr. 7, 27 octombrie, p. 3.

31 Redacțiunea, Titlul și programul nostru, în „Aurora” (Constanța) an I (1894), nr. 1, p. 1. Vezi anexa nr. III.27.

32 *** Informațiuni în „Aurora” (Constanța) an I (1894), nr. 2, 11 septembrie, p. 3; *** Congresul al XV-lea al studenților universitari Români, în Constanța (editorial) în „Aurora” (Constanța) an I (1894), nr. 3, 18 septembrie, p. 1; *** Toastul ținut cu ocaziunea banchetului oferit de orașul Constanța Congresului al XV-lea al studenților universitari Români în „Aurora” (Constanța) an I (1894), nr. 3, 18 septembrie, p. 2; *** Manifestul președintelui congresului studențesc în „Aurora” (Constanța) an I (1894), nr. 3, 18 septembrie, p. 2.

33 *** Alegeri comunale în „Aurora” (Constanța), an I (1894), nr. 2, 11 Septembrie, p. 1, editorial. Și *** Resultatul balotagiului în „Aurora” (Constanța) an I (1894), nr. 3, 18 septembrie, p. 2.

serialul moralizator „Confucius sau arta vieții sociale” semnat - Tomitan, posibil pseudonim al directorului Pericle Constantianu (Constantinescu). Acesta era omul cheie al redacției. Când lipsea din localitate, publicația nu ieșea pe piață. În paginile ziarului era inserat următorul anunț: „Din cauza schimbării tipografiei [inițial periodicul era tipărit la Tipografia Universală, apoi la Tipografia Română] «Aurora» nu a putut apare la timp. De astă-zî va apare în fie-care Joî.

Directorul având a lipsi d'aici o săptămână «Aurora» nu va apare Joia viitoare.

După întoarcerea sa va apare regulat”³⁴.

De remarcat spațiul generos rezervat publicității, de unde aflăm și informații despre tipografiile existente în Tomisul sfârșitului de secol XIX³⁵. Pentru un istoric al presei, este importantă și rubrica „Bibliografie”, din pagina de publicitate, în care erau prezentate alte publicații: „Gazeta săteanului” (Râmnicul Sărat), „Amicul agricultorului” (București).³⁶

Biserica s-a bucurat de atenția redactorilor, așa cum reiese din multitudinea știrilor și a articolelor de analiză publicate și care aveau în vedere domeniul amintit. De exemplu, încă din primul număr, la rubrica „Informațiuni. Din localitate” aflăm că, pe data de 3 noiembrie, a fost oficiat un Te Deum la Biserica Greacă în cinstea aniversării „jubileului nunții de argint a M.M.L.L. Regelui și Reginei”³⁷. Un alt Te Deum a fost oficiat pe data de 30 august, la biserica „Ellină” din Constanța, de către protoiereul județului Constanța (pr. Rășcanu) cu prilejul sărbătoririi „sf. Alexandru și aniversarea luării redutei Grivița de către armata Română”³⁸. La eveniment au fost prezenți: prefectul Istrati, ofițerii superiori și inferiori ai armatei și mulți credincioși. Pentru a marca momentul, „orașul a fost împodobit cu drapeluri naționale de către particulari”.³⁹

Până la apariția periodicului analizat în rândurile de față, în presa dobrogeană lipseau știri despre patriarhul ecumenic Constantinopolului. „Aurora”, în cele 21 de numere editate, a publicat mai multe articole pe această temă: „Chestiunea

limbei otomane în Turcia - Patriarhul ecumenic

34 *** Înștiințare în „Aurora” (Constanța), I, 6, 13 octombrie 1894, p. 1.
35 „Aurora” (Constanța), an I (1894), nr. 4, 25 septembrie – „Publicațiile - Inserții și Reclame - pagina 3 - rândul -2 lei; anuniuri, pagina III - rândul 1 leu, anuniuri, pagina IV - rândul - 20 bani. Pentru repetiri prețul se reduce”; unele reclame sunt scrise în limba greacă.

36 *** Bibliografie în „Aurora” (Constanța) an I (1894), nr. 1, septembrie, p. 4.

37 *** Informațiuni. Din localitate în „Aurora” (Constanța) an I (1894), nr. 9, 10 novembre, p. 3.

38 *** Informațiuni. Din localitate în „Aurora” (Constanța) an I (1894), nr. 1, septembrie, p. 3.

39 Idem

pe la ministerul cultelor”⁴⁰, „Patriarhul ecumenic respinge enciclica papei despre unirea tuturor bisericilor”⁴¹, o știre în care se preciza cauza demisiei patriarhului ecumenic Neofit VIII⁴² și un material despre „Limba Greacă în bisericile din Rusia”⁴³.

Alte informații prezentau ierarhizarea marilor religii ale vremii după numărul de adepți⁴⁴, hramuri de biserici⁴⁵, vizita făcută de către Tache Ionescu, ministrul instrucțiunii publice și cultelor la obiectivele religioase din Constanța⁴⁶, serbarea, cu mult fast, a Bobotezei în Portul Tomis⁴⁷, venirea Mitropolitului-Primat în cetate pentru inspectarea lucrărilor catedralei din Constanța⁴⁸ și târnosirea bisericii catedrale.⁴⁹

În abordarea unor subiecte, uneori, redactorul pleca de la teme religioase pentru ca, ulterior, să dezvolte o temă de actualitate. Un astfel de material este „Stabiliment de Băi și hidroterapie în Constanța”⁵⁰. Acestea sunt, per ansamblu, informațiile cu caracter religios pe care le-am putut citi în colecția periodicului.

Chiar și la rubrica „Varietăți”, o coloană în care erau abordate chestiuni de fapt divers, putem citi, în notița „Cine trăiește mai mult?”, care este speranța de viață a diferitelor categorii sociale. Dacă un „lucrător cu ziua” trăia aproximativ 32 de ani, „clerul se bucură de o cifră de mijloc de 68 de ani, filologii și profesorii ajung la vârsta de 58 de ani”⁵¹, de unde rezultă că cei mai longevivi sunt slujitorii altarelor.

40 *** Chestiunea limbei otomane în Turcia - Patriarhul ecumenic pe la ministerul cultelor în „Aurora”

(Constanța), an I (1894), nr. 4, 25 septembrie, p. 2

41 *** Patriarhul ecumenic respinge enciclica papei despre unirea tuturor bisericilor în „Aurora” (Constanța), an I (1894), nr. 6, 13 octombrie, p. 3, dar și știri despre vizitele Sanctității Sale – *** Ecouri. Din străinătate în „Aurora” (Constanța), an I (1894), nr. 6, 13 octombrie, p. 3.

42 *** Informațiuni în „Aurora” (Constanța) an I (1894), nr. 9, 10 novembre, p. 3.

43 *** Limba Greacă în bisericile din Rusia în „Aurora” (Constanța), an I (1894), nr. 8, 3 noiembrie 1894, p. 3

44 *** Câte religii cunoscute se află pe pământ în „Aurora” (Constanța), an I (1894), nr. 5, 2 octombrie, p. 2

45 *** Informațiuni. Din Dobrogea în „Aurora” (Constanța), an I (1894), nr. 5, 2 octombrie, p. 3 – serbarea primului hram al bisericii „Cuv. Parascheva” din Parachioi, plasa Silistra nouă.

46 *** Informațiuni. Din localitate în „Aurora” (Constanța), an I (1894), nr. 6, 13 octombrie, p. 3.

47 *** Informațiuni în „Aurora” (Constanța) an II (1895), nr. 17, 12 ianuarie, p. 3.

48 *** Informațiuni. Din localitate în „Aurora” (Constanța), an I (1894), nr. 7, 27 octombrie, p. 3

49 *** Evenimente interesante în „Aurora” (Constanța), an II (1895), nr. 21, 18 mai, p. 1.

50 *** Stabiliment de Băi și hidroterapie în Constanța în „Aurora” (Constanța) an I (1894), nr. 10, 17 noiembrie, pp. 1-2.

51 *** Varietăți/Cine trăiește mai mult în „Aurora” (Constanța) an I (1894), nr. 8, p. 2.

Succinte considerații cu privire la activitatea publicistică a lui Dumitru Cruțiu Dela Săliște în paginile periodicului „Tribuna” din Arad (1904-1905)

Prof. Daniela Curelea, Prof. dr. Dragoș Curelea

Dumitru Cruțiu Dela Săliște (1885-1934) a fost un reputat publicist și om de cultură din Constanța. Așa cum reiese din particula atașată numelui său, ne permite să emitem opinia potrivit căreia, D. Cruțiu avea în mod probabil origini săliștene. De notat că a activat ca publicist în importantul oraș de la malul Mării, numele său regăsindu-se în mai toate periodicele de marcă apărute în Dobrogea în timpul său. Remarcăm că a fost director al ziarului Marea Neagră și prim redactor în colectivul de profil care a editat periodicul Dobrogea jună¹.

A colaborat în mod constant și la alte periodice din zonă sau din alte părți/provincii ale țării cu versuri, schițe, articole de opinie. În acest fel, îl aflăm ca autor de articole în periodicele: Astra Dobrogeană, Gazeta de duminică, Glasul poporului, Libertatea, Marea noastră, Ovidiu, Revista poporului, Transilvania, Tribuna Dobrogei, dar și în paginile periodicului Tribuna, cu deosebire în etapa arădeană de apariție a periodicului menționat. Printre pseudonimele identificate pe care autorul mai sus citat le-a utilizat în publicistică le-am remarcat pe: „Ș-te” și „C. Delas”.

În ceea ce privește apariția sa în Tribuna în etapa de apariție la Arad a periodicului remarcăm principalele titluri pe care D. Cruțiu Dela Săliște le-a semnat în clar sau cu pseudonim între 1904-1905, astfel: Nu e chiar întâia, versuri, care le identificăm în Tribuna, anul VIII, nr. 125, 1904, semnată C. Delas, evident, o prescurtare a lui Cruțiu Dela Săliște. În același an, notăm și Autorului și amatorilor (poezie critică în proză) și Odă calicului (versuri libere). În același periodic însă, un an mai târziu, în 1905, autorul menționat publica: Ochii; Tot ochii, versuri, anul IX, nr. 70, 1905, iar peste alte două numere, tot în același an, semna o altă poezie cu titlul: Ar fi². În nr. 73, a publicat versificația pascală Christos a înviat, anul IX, nr. 73, 1905.

Autorul constănțean menționat a publicat în același an 1905, însă la nr. 80, și schița scurtă intitulată: Să-nvețe minte. Gândirea sa creatoare

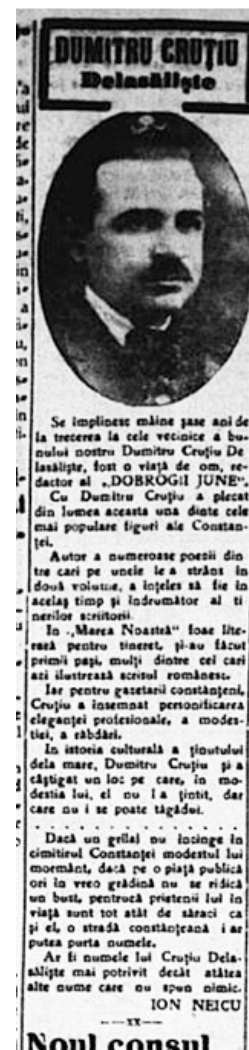
se regăsește sistematizată și în schița: Vis și realitate, apărută în Tribuna arădeană în anul IX, la nr. 110. Lucrarea aceasta este semnată de autor cu pseudonimul C. Delas. În nr. 115 în același an de apariție al Tribunei a publicat versurile: I-aș plăti eu, iar Sărmane dor, a apărut în nr. 116.

În nr. 118 i-a fost editată schița Mândrețe, iar la nr. 124, i-a fost retipărită poezia: Nu e chiar întâia³. În același an de apariție, însă la nr. 128, i-au apărut poeziile în proză Răvaș și Măriuței lui Dafine (Tribuna, anul IX, nr. 128). În paginile nr. 120 al periodicului citat i-a fost editată schița cu numele Fără mamă, iar în nr. 134-135, i-a fost publicată o impresie de călătorie cu titlul: Dintr-o călătorie. Lui Simonetti. Mai menționăm și versificația cu titlul: În mijlocul uliții, Tribuna, anul IX, nr. 165.

În ceea ce privește opera sa, menționăm cele două lucrări mai importante care au apărut în Constanța și București: Din dorul meu, 1908, Constanța și Jalea Ardealului, 1915, București.⁴

A murit în 29 ianuarie 1928. A fost redactor la Dobrogea Jună, o figură populară a Constanței, a scris numeroase poezii, publicate în două volume, a debutat apoi în Marea Noastră, foaie literară pentru tineret. Personificare a eleganței profesionale, a modestiei și a răbdării. Îngropat în cititul din Constanța

„Om cinstit, cumsecade și bun gazetar, defunctul era înconjurat numai de simpatie”⁵.

1 Vasile Crișan, Enciclopedie Tribuna. Oameni, fapte, locuri. Sibiu, Arad, București, Sibiu, Casa de Presă și Editură Tribuna, 2016, p. 155.

* Pentru a nu mai încărcă suplimentar articolul de față, invităm cititorii interesat de subiect să parcurgă poezia semnată sub pseudonimul C. Delas în paginile periodicului menționat. Autorii.

2 Vasile Crișan, Enciclopedie Tribuna., p. 155.

3 Vasile Crișan, op. cit., p. 155-156.

4 Ibidem, p. 156.

5 Voința Dobrogei, IV, nr. 2, 28 ianuarie 1934, p. 4

Vinul – de la licoare la elixir, sub soarele Dobrogei

Laurențiu Despina

În mijloc de august, viile stau de vorbă cu soarele. Ciorchini fălcoși se ițesc de după frunzele arțaroase bătute de vânt, pregătindu-se de ofranda lor către zei. Fiecare bob este o picătură de soare, iar fiecare arac înfipt în pământ este o victorie a vinului. Nașterea vinului trebuie moșită asemenea unui meșter olar care pune pe roată amestecul lui de soare, trudă și struguri ce mustesc de arome licoros îmbietoare. Natura a creat strugurii pentru a-și uda buzele cu binecuvântarea vinului. Dincolo de legendă și poveștile vechi scrise în curgerea timpului din butoaiele cu vin, rămâne arta, pasiunea și provocarea de a scoate aurul din struguri, spectacolul vinului și freamățul în așteptarea semnului tainic al nașterii celei mai iubite licori pământeste. Dacă Dobrogea este casa vinului, județul Constanța este leagănul vinului. Drumurile și dealurile județului au arome îmbietoare care se dau în spectacolul belșugului de culori și gusturi începând din august până toamna târziu.

Din cele mai vechi timpuri, de când strugurii au fost chemați de soare să-și arate chipul aromelor și s-au transformat în băutura care a cântat serenade sufletului, din cele mai vechi timpuri ziceam, vinul a fost și a rămas un prieten bun al omului, care l-a însoțit în momentele importante ale trecerii lui prin lume. Perceput ca un dar al lui Dumnezeu sortit să-i înveselească inima, vinul a fost un tovarăș de drum în existența oamenilor, el fiind mai degraba un companion și nicidecum un lux al bogaților. La început, vinul era rezultat dintr-o stoarcere ușoară a strugurilor și făcea parte din meniul fiecărei mese. În afara consumului cotidian, vinul era prezent în ritualul botezului, la împărțășanie, la nuntă și la

înmormântare. “Sângele Domnului” nu putea lipsi din nici un moment important, fie că era vorba de sărbătoare, fie că marca trecerea într-o altă lume.

La **Murfatlar**, în inima Dobrogei, a fost dintotdeauna capitala vinului. Românii au știut locul prin geografia întinderilor de vie și a vinului care a plouat cu senin în paharele lor și acest loc l-au făcut renumit asemenea unui tărâm magic în care se zămisleau cele mai alese licori. Se spune că în 1907, doi ingineri români școliți la Paris, Nicoleanu și Brezoianu, au adus butași de Pinot Gris și Chardonay crescuți în podgoriile din Hexagon, pentru a-i aclimatiza. Era o încercare timidă de a da viilor culoare în obraji după ce filoxera făcuse ravagii la sfârșitul secolului 19. Solul calcaros al regiunii a inspirat la plantarea organizată a viței de vie și dezvoltarea unei ramuri de top a agriculturii care până atunci nu cunoscuse interes pe scară largă. Așa s-a născut povestea (mai) recentă a vinului la Murfatlar, pentru că vin se făcuse pe aceste meleaguri de când lumea. Sau, altfel spus, de când oamenilor le era sete de ceva bun, care să stingă dor și să dea ton petrecerilor.

Verile călduroase și toamnele lungi au rodit vinurile dulci care au făcut renumite podgoriile de la Murfatlar. Se spune că însuși Regele, într-unul din drumurile sale spre mare, a poposit vreme de câteva ceasuri la Murfatlar și a fost servit cu vinul locului. A fost foarte încântat de ce a gustat, dar în același timp și un pic contrariat de faptul că până atunci somelierii Casei regale îl cinstiseră doar cu vinurile aspre din zona Rhinului, deși la Murfatlar vinul era mai dulce și mai îmbietor. Așa că a propus înființarea unei vii regale. La mijlocul anilor '50 a curs pentru prima oară “Lacrima lui

Ovidiu”, un elixir al zeilor din care s-au înfruptat și muritorii care au ajuns la concluzia că zeii sunt cu adevărat niște privilegiați, dar și ei, la rândul lor, atunci când l-au degustat s-au simțit niște aleși. Ce-i drept, procesul tehnologic era foarte laborios, fapt care implica un cost ridicat, dar chiar și așa străinii care ne vizitau țara au „lăcrimat” cu simț de răspundere. „Lacrima” devenise o valută forte, un ambasador de nădejde al viilor dobrogene. Făcea parte deja din stema județului.

În prezent, la **Stațiunea de cercetare de la Murfatlar** a sunat ceasul provocărilor pentru vinurile „bio”. Chiar dacă piața românească și consumatorul de vin autohton poate încă nu sunt pregătite pentru astfel de vinuri. Se lucrează la Columna și Mamaia, ca sortiment de struguri și, implicit, de vinuri create în podgoria de la intrarea în Murfatlar, atunci când vii de la Constanța. Columna, nume ce duce cu gândul la romanitate și celebra coloană – monument a lui Traian, este un vin cu „sâmbure” de Pinot Gris și Grasă de Cotnari, iar Mamaia este un roze, dulce-aromat. Cultura bio presupune un adevărat ritual de amenajare al locului de unde se vor obține strugurii, păstrarea terenului fără cultură timp de doi ani, fără tratamente cu îngrășăminte, fără erbicid. Este un început temerar, dar poate peste ani și despre vinurile bio de la Murfatlar se va vorbi tot la superlativ. Ca și despre cele de până acum.

Ing. Adriana Popescu lucrează ca oenolog de 42 de ani, o viață de om. Asemenea tuturor celor dedicați profesiei lor, celor care pun pasiune și dragoste în tot ceea ce fac, desigur, dacă ar fi să o ia de la capăt, ar alege tot meșteșugul vinului.

“Astăzi, toată lumea știe să facă vin, ...dacă nu are o podgorie sau măcar o boltă de căpșunică în curte își cumpără struguri și mai departe se lasă pe seama curgerii timpului până când chiar vinul va curge din damigene. Dar vinul adevărat este mai mult de atât, este o artă, de o complexitate aparte. Este un copil de care trebuie să ai grijă încă dinainte de a se naște. Recolta diferă de la an la an, influențată de soare, de umiditate, chiar dacă, generic, vremea în această zonă este caldă și secetoasă, iar pământul peste tot este unul calcaros, nisipos. Avem ochiurile de apă care sunt Canalul Dunăre- Marea Neagră, marea însăși, Dunărea, lacul Oltina care reflectă lumina și influențează mesajul pe care-l transmite strugurele atunci când ajunge la maturitate. Aici, la noi, în Dobrogea, solul și vremea fac diferența. Suntem tributari naturii. Noi venim cu portativul teraselor și al pantelor line, dar mai departe natura mângâie notele muzicale ale cirorchinilor. Iar muzica o savurăm cu toții. Vinul de azi este știință, este mult mai lucrat și ne forțează și pe noi, cei din jurul lui, să scoatem tot ce este mai bun din struguri. Tradiția cere de la an la un “upgrade” pentru a face din vin mai mult decât o băutură. Un adevărat elixir.

La intrarea în comuna Peștera, se află prima plantație de viță de vie biodinamică. Este, prin definiție, o formă originală de respect pentru natură, iar vinul bio-dinamic este o poveste sinceră care vorbește despre tradiții și vechile obiceiuri ale celor care au “inventat” vinul în urmă cu mii de ani. Aici a fost amenajată prima plantație din România cu acest specific și una dintre primele din Europa, cu o suprafață atât de mare (154 hectare). În țări precum Franța

sau Italia, astfel de plantații există la dimensiuni mai reduse, fiind mai degrabă de calibrul unor ferme "de familie". Cei de la Domeniul Bogdan și-au propus să revoluționeze tehnica vinului, valorizând ceea ce ne înconjoară : pământul, aerul, soarele și apa, totul însemnând, de fapt, o întoarcere la tradiție. Iar timpul, un factor determinant în cadrul procesului de evoluție al viei de la an la an se traduce prin calendarul lunar care stabilește momentele optime când se fac operațiunile specifice, cum ar fi tăierile sau culesul strugurilor. Potrivit acestuia se așteaptă zilele favorabile în funcție de fazele Lunii, astrul care dă replica Soarelui și are rostul său în culoarea, gustul și "textura" vinului cu adevărat de calitate.

Ing. Dana Cotigă: *"Pe aici, doar ploaia udă via, iar tratamentele de întreținere se fac în doze homeopate, cu pipeta. Spre exemplu, pentru a da un plus de savoare se aplică o boare care conține două grame de siliciu dizolvate în 35 de litri de apă, la hectar, iar pentru "întreținere" și rezistența plantei se face un tratament cu 30 de grame de compost biodinamic care conține balebă de vacă pusă la macerat în corn de vacă, îngropat timp de șase luni, lăsat la metamorfozat. Compusul este pus în apă caldă la temperatura de 37 de grade, în butoaie de lemn și se dinamizează cu o "mătură" unui utilaj din cupru, special pentru astfel de operațiuni, după care se pulverizează pe plantația de viță de vie. Strugurii sunt culeși manual atunci când ajung la maturitatea fenologică și doar cei perfect sănătoși sunt valorificați, ca materie primă. Dacă vorbim mai nou de animalele care trebuie să nu fie stresate înaintea sacrificării lor, cam la*

fel este și cu strugurii. Ei sunt dezciorchinați și apoi, de-a lungul timpului în care se derulează procesul de fermentare se face o aerisire, din trei în trei ore, în prezența oxigenului, iar după o lună și jumătate se trag de pe drojdie și se face un batonaj- amestecare foarte ușoară, cu o baghetă de inox, procedeu care are scopul de a pune în mișcare drojdiile naturale. Totul nu este de decât o simplă metamorfoză naturală a strugurilor.

La limita dintre mistic și revoluționar, dintre tradiție și noua tehnologie, vinul își continuă cursul lui, de fapt, este tot o poveste.

Ing. Romeo Nache a fost mulți ani directorul de la **SC Fruvimed Medgidia**, un bastion al viticulturii constănțene, și a ieșit la pensie după 40 de ani în care a moșit vinul.

"Ar fi fost o trădare ca eu, născut și crescut în podgoriile Vrancei să fac în viață altceva, ...am fost băgat cu capul în must încă de mic, am crescut în vie și am ajuns la Medgidia ca o destinație firească a unei vocații. Vinul este o licoare care-ți toarnă fericire în suflet. Cred că și marele Păstorel Teodoreanu, un degustător dedicat, ar fi fost cucerit de vinurile podgoriilor de la Medgidia. „Perla Dobrogei”, născută pe la jumătatea anilor '70, a fost un vin de masă, de larg consum, rezultat dintr-un amestec de Riesling și Pinot Gris. Dar era mai "celebru" decât cunoscuta "Corăbioară" care nu lipsea de pe mesele românilor... Vinul nu înseamnă doar struguri zdrobiți și lăsați la fermentat, este un amestec de trudă și pasiune pentru a pune în valoare boabele de rouă și de soare ale strugurilor.

**Aroma vinului trecut
Încet la cap se suie,
Era pe când nu s-a băut,
Azi l-am băut și nu e.**

Păstorel Teodoreanu

Fotografia de la analog la digital (II)

Iulia PANĂ

Fotografierea nu mai este în primul rând doar un act de memorie destinat pentru a păstra patrimoniul pictorial al familiei, devine din ce în ce mai mult instrument pentru formarea identității și comunicarea unui individ. Camerele digitale, fotoblogurile și alte dispozitive multifuncționale folosite pentru a promova utilizarea imaginilor sunt idiom-ul preferat al unei noi generații de utilizatori ai imaginii.

Explorarea atât tehnică a schimbării (digitizare) combinată cu perspectivele în creștere ale domeniului științei cognitive și transformările socio-culturale au afectat fotografia personală. Manipularea crescută a imaginilor fotografice poate fi potrivită nevoii individuale de auto-remodelare continuă și de comunicare socială instantanee. Totuși, aceeași manipulare poate diminua, de asemenea, esența viitorului reîncadrării imaginilor.

Trăim în era unei largi proliferări de imagini, care construiesc cultura vizuală. Imaginile și aparatele foto sunt omniprezente (Mirzoeff, 1999; Sturken & Cartwright, 2001; Virilio, 1994), de la sateliți spațiali la supravegherea traficului, de la spitale la laboratoare de știință, de la public media la masa de consumatori de telefonie mobilă. Imaginile fotografice sunt acum componente esențiale ale culturii vizuale.

Din această perspectivă cercetările în zona fotografiei sunt acum orientate spre elementele de tehnologie ce fac ca cele mai multe fotografii pe care le întâlnim zi de zi să fi fost făcute într-o fracțiune de secundă, cu aparatură de ultimă generație sau chiar cu telefoane mobile. Acestea includ fotografii jurnalistice, de modă, peisaje și „naturi moarte” ce apar în mass-media și publicitate, dar și în albume de familie ori colecții online de fotografii.

Tendința acestei dezvoltări exercită o influență subtilă asupra înțelegerii timpului fotografic. O asemenea presuposiție, și anume că expunerea fotografică este instantanee, este comun acceptată în constructul culturii vizuale, din moment ce, se vede peste tot, majoritatea fotografiilor din viața contemporană sunt făcute cu expunere instantanee. Presupunem că imaginile fotografice cu timp de expunere instantaneu sunt logice și naturale, și că aparatele, mai ales cele digitale și smarphon-urile, sunt făcute pentru a accelera viteza și eficiența. Bernard Stiegler (1998) sugerează că asemenea tehnici ne construiesc timpul. În termeni de viteză și timp, dezvoltarea fotografiei curge într-un sens unic urmărirea unui număr cât mai mare și viteze tot mai mari.

Interacțiunea dintre lumină și mecanism plus senzor generează imagini fotografice. Interacțiunea are nevoie de timp, numit îndeobște timp de expunere. Fiecare fotografie are propriul său timp de expunere. Cu alte cuvinte, fără timp, interacțiunea nu poate avea loc, nu se face nicio fotografie. Astfel, timpul este o componentă ireductibilă a fotografiei. Argumentez că existența noțiunii de timp instantaneu în fotografie duce la un simptom similar în alte domenii tehnice. Simptomul este obsesia pentru viteză. Mai exact, cu cât tehnologia obține viteze mai mari, cu atât se pierd mai multe lucruri și oportunități (Virilio, 1991), însă continuăm să urmărim această tehnologie. Asemenea imagini fertilizează solul din care crește cultura vizuală.

În cazul acestei cercetări pornim de la început de sec.XX când practica fotografică necesita un timp de expunere lung pentru obținerea unei imagini clare în detrimentul vitezei și al mobilității subiectului.

Maria Cebotari citind ziarul *Universul* sursă:
willypragher.blogspot.com

Țărani citind ziarul *Universul* - colecția Adina Ștefan -
Album - România lui Iosif Berman

Iată cum aceste două componente tehnice sunt astăzi o contradicție în ceea ce determină calitatea imagistică a unei fotografii, dar restrâng ideea la anumite experiențe, care au în comun aceeași caracteristică, și anume, claritatea și calitatea imaginii.

Deși există diferențe importante în ceea ce privește modul în care diferite discipline și cercetarea interdisciplinară abordează intersecția dintre fotografie și teoriile identitare, există un interes tot mai mare pentru ramificațiile sale sociale și culturale. Cercetătorii artei vizuale, artiștii și profesioniștii din domeniul se reunesc în proiecte care deconstruiesc, reconstruiesc, înlocuiesc, îndepărtează și reprofilează aspectele fundamentale ale fotografiei ajunsă astăzi din nou la întrebarea : ce este oare fotografia și viitorul ei digital ?

Pe măsură ce atitudinile sociale se îndreaptă spre o zonă ce trimite fotografia într-o catalogare de tip pandemic stadiul actual al evenimentelor transcende în modurile în care artiștii contemporani își construiesc propria rețea interpretativă de percepție vizuală și o suprapun tehnicii.

Darryn Crowe de la Universitatea Natal din Africa de Sud tratează în articolul său „Objectivity, Photography, and Ethnography”, cercetările fotografice pe care le-a întreprins în zona Kalahari. El afirmă că rolul fotografiei în munca de teren și studiul etnografic aduce în discuție problemele legate de fotografie ca reprezentare. El descrie reflexiv propriile sale experiențe cu motivațiile și subiectivitățile lui dar și reacțiile subiecților săi în fața camerei de fotografiat.¹

1 Darryn Crowe, Objectivity, Photography, and Ethnography, Sage Journals, Volume: 3 issue: 4, page(s): 470-485 Issue published: November 1, 2003, p 1 journals.sagepub.com

Remus Țiplea - Milionarii - 2015
sursă: remustiplea.blogspot.com

Bazându-se pe o cercetare de tip etnografic cu trimitere la satul copilăriei din sud-vestul Franței, în articolul The peasant and photography,² Pierre Bourdieu și Marie-Claire Bourdieu analizează utilizările sociale și semnificația fotografiilor și practicilor fotografice în societatea țărănească din Béarn la începutul anilor '60. Autorii afirmă că studiul acesta a debutat cu fotografia ocazională de ceremonii din viață familială și colectivă, cum ar fi nunțile, și că aceasta îndeplinește funcția de afirmare a unității de grup, poziția și relațiile celor implicați. Astfel de ceremonii au fost fotografiate pentru că se aflau în afara rutinei de zi cu zi și trebuia să fie fotografiate pentru a solemniza și materializa imaginea pe care grupul intenționa să o prezinte de la sine. Astfel, fotografiile au fost apreciate nu în fapt sau din punct de vedere al calităților lor tehnice sau estetice, ci ca sociograme ce oferă astăzi o înregistrare vizuală a rolurilor și relațiilor sociale existente; și acestea păstrate în albume, deoarece ar fi fost ostentativă afișarea lor. Țăranii foloseau fotografia strict ca și consumatori. Raritatea practicii fotografice este explicată de autori prin faptul că realizarea imaginilor era considerat un lux frivol asociat zonelor urbane și de suspectare a unor dorințe de emancipare ceea ce ar fi intimat etosul grupului.

În cercetarea mea, fotograficul Costică Acsinte are un rol de promotor al acestui tip de fotografie și arhivista Alina Pavelescu descrie aceasta în prefața volumului „Viața socială”.³

Persoana fotografului, biografia și opera lui

2 Pierre Bourdieu, Marie-Claire Bourdieu, The peasant and photography, Sage Journals, Volume: 5 issue: 4, page(s): 601-616 Issue published: December 1, 2004, p.1 journals.sagepub.com

3 Alina Pavelescu, prefață Foto Splendid, Viața socială, Editura Filos (2015)

Remus Țiplea - Oizeria 2018
sursă: remustiplea.blogspot.com

*Costică Acsine, Oameni cu porc, 1940,
Măcelar Badea. sursă: flickr.com/costicaacsinte*

*Silviu Gheție 2005 -tăierea porcului,
sursă: facebook.com/silviu.ghetie*

sunt reprezentative pentru un prototip social azi cvasidisparut, cel al fotografului de târg, al cărui obiectiv însoțește comunitatea în momentele de viață cotidiană, „imortalizându-le” în modul în care aceasta le consideră demne de a fi integrate în memoria sa ulterioară: aniversarea, botezul, nunta, înmormântarea, serbarea școlară, plecarea sau revenirea de pe front a vreunui membru al familiei, celebrarea unui meșteșug de care practicanții lui sunt mândri, zilele de odihnă alături de familie sau, pur și simplu, portretul destinat unei persoane apropiate în onoarea căreia subiectul la fel de anonim ca și fotograful își pune în scenă propria identitate, după un canon pe care îl putem deduce ca semnificativ pentru mentalitățile și moravurile vremii. În aceasta constă, de fapt, importanța științifică a moștenirii culturale recuperată odată cu colecția de fotografii ale lui Costică

Acsinte: în caracterul său obișnuit, nefiltrat în ochii istoricului, sociologului sau antropologului decât prin canonul estetic al fotografiei naive, respectiv al dorinței subiectului de a fi reținut de obiectiv în acele ipostaze conforme ideii sale de memorizare onorabilă.

Fotografiile lui Costică Acsinte dezvoltă o curiozitate dublă pentru cercetarea mea, atât din punct de vedere al interesului pentru aportul adus memoriei unui mic univers românesc dar și tehnicii lui excepționale grație cărei aveam un corpus masiv de cercetare. Interesul se poate desprinde și din explicația pe care Susan Sontag o descrie în cartea sa, Despre Fotografie. “(...) fotografiile completează spațiile goale existente între imaginile mentale pe care le avem despre prezent și trecut (...)”⁴

⁴ Susan Sontag, Despre Fotografie, trad.Delia Zahareanu, ed.Vellant 2018, p.30

*Silviu Gheție - tăierea porcului
sursă: facebook.com/silviu.ghetie*

De la mic...la mare

Mirela Staicu

În copilărie simt că nu am apreciat suficient minunata întindere nesfârșită privirii la malul căreia am avut norocul să mă nasc. Atunci când Dumnezeu îți alege malul mării ca loc natal, ți se pare că ți se cuvine, că e al tău, fără niciun dubiu, că va rămâne al tău pe veci, întipărit în ADN-ul tău (poate chiar și al copiilor tăi), ca un bun care nu îți va fi luat nicicând. Adesea mă plimbam ca leoaica tânără din poezia lui Nichita, care pusese stăpânire „pe-un deșert în strălucire...înc-o vreme, și-ncă-o vreme...” Totul îmi aparținea, totul era al meu, nu pentru că eram una dintre (puținele) persoane privilegiate să fie acolo, atât de aproape, ci pentru că, nu-i așa, mi se cuvenea... vorba lui nenea Iancu, „e dreptul meu”.

Însă timpul a trecut și eu, la fel ca eroul din basm despre care povesteam în numărul precedent, am pornit în pădurea-labirint numită facultate, nu aici, aproape de valurile spumegânde, de pescărușii neobosiți, de nisipul niciodată tihnit, ci acolo, în vârtoarea lucrurilor, unde merg toți neinițiații, pe cărâmul celălalt, al capitalei. Nu a trecut mult timp până să realizez, de fapt, cât îmi lipsea. Marea are, adânc ascuns, un farmec nemaipomenit, exercită o fascinație aparte și e capabilă de-o vrajă care te va ține legat pe veci, creând o legătură indisolubilă cu sufletul tău, oriunde te vor purta pașii vieții.

Mulți vor protesta, vor susține că vara e sufocant la mare: cozi de mașini, înghesuială, vânzători ambulanți, prețuri exagerate în mod complet nejustificat, muzică orientală și aromă de mititeti la grătar, de multe ori mizerie excesivă și bune maniere uitate pe drum. Însă nu pare a fi vina lor, a celor care vin la mare. E doar fascinația ei, a nesfârșitei întinderi de apă, o fascinație care îi determină să și-o dorească toată, conștienți fiind că nu este suficient timp pentru a o cuprinde. E foarte mică vacanța mare, cele trei luni se scurg

cu repeziciunea unui râu de munte. Uneori, nici vremea nu păstrează soarele puternic pe cer și atunci cei care vin la mare încearcă să profite cât mai mult, să acapareze tot litoralul, să se afunde în nisipul auriu, să înoate zi-lumină și să își bucure privirea de spectacolul cromatic oferit de contopirea soarelui și a cerului cu marea. Poate nu e vina lor...

Marea este cu mult mai dorită pentru că poate oferi fiecăruia ceva: cei mici se joacă bucurăși cu apă și nisip, adolescenții socializează și întăresc prietenii, dansează, se bronzază, adulții se relaxează, citesc o carte, ascultă cântecul mării, eliberându-se de tensiunea zilelor de muncă aparent nesfârșite, iar bătrânii își tratează durerile, fie cu ajutorul nămolului, fie cu apă sărată. De la mic la mare, fiecare găsește măcar un beneficiu al șederii la mare, ședere aproape mereu încununată de clasică plimbare pe faleza Cazinoului din Constanța, care se dovedește uneori neîncăpătoare. Acolo, mai ales seara, se adună oameni și vise, pe un drum emblematic, ce va purta mereu magia zilelor petrecute la mal de mare neagră.

Poate e prea aglomerat. Poate e prea multă îmbulzeală, prea scump, prea murdar, prea zgomotos. Dar în spatele acestor neajunsuri, care vor fi poate curând corectate, câteva zile la mare pot să ofere fiecăruia ceea ce își dorește. Marea are de toate pentru toți și aceasta de aici, marea noastră cea neagră, nu poate decât să ofere în plus și sentimentul apartenenței. Cu siguranță, alte mări sunt mai spectaculoase. Și merită vizitate, încercate și pozate. Însă aici, la Marea Neagră cumva rămâne sufletul, al meu și al celor ca mine, care se întorc, măcar și pentru puțin timp, să converseze cu singura mare care ne știe limba, care a stat martor tuturor evenimentelor marcate de trecerea inevitabilă și ireversibilă a timpului, marea aceasta tumultuoasă și totuși tăcută a neamului nostru.

Se simte iz de toamnă. Ziua s-a micșorat, nopțile și diminețile sunt tot mai reci. Se știe că după Sf. Mărie zilele toride se numără pe degete. Timpul nu mai are, vorba Moromeților, răbdare. Nu uitați marea noastră. Există undeva un petec de plajă care să vă fie pe plac, un colțișor liniștit sau, din contră, învâluit în muzică și cocktail-uri, o bucățică de nisip fin pentru deliciul copiilor, ceva pentru fiecare. Și dacă nu găsiți sau ați obosit să încercați, păstrați marea în suflet. Ea va aștepta cuminte, mereu, confidenți ai trecutului și ai prezentului și va asculta durerea sau bucuria fiecăruia, ca un bun și nesfârșit prieten.

Parcul Cernavodă

Cea mai veche mărturie de locuire omenească din zona actualului oraş este cimitirul neolitic aparţinând culturii Hamangia, descoperit pe Dealul Sofia. În unul dintre mormintele de înhumare ale acestui cimitir a fost descoperit şi celebrul Gânditor (de la Cernavodă şi nu de la Hamangia, cum se face foarte des confuzia) şi consoarta sa feminină. Cultura neolitică Hamangia, care a fost denumită astfel după vechiul sat Hamangia din comuna Istria (astăzi satul Baia, jud Tulcea), s-a dezvoltat, în mileniul IV-II î.Hr., pe teritoriul de astăzi al României şi într-o fază târzie pe teritoriul Bulgariei (în zona Varna şi Burgas) şi sporadic la NE de Dunăre. Cultura Hamangia este pusă în legătură cu o populaţie venită din Anatolia, Hamangia fiind cea mai veche cultură neolitică din Dobrogea, această cultură cunoscând o lungă perioadă de înflorire, care s-a prelungit până la naşterea variantei pontice a culturii Gumelniţa, influenţând-o şi pe aceasta.

Odată cu începerea lucrărilor la Canalul Dunăre-Marea Neagră în anii '50, lucrările au scos la iveală dovezile unor civilizaţii preistorice, aşa că un colectiv de arheologi condus de Dumitru Berci a început în 1953 săpăturile pe Dealul Sofia de la Cernavodă. Săpăturile acestea de salvare a ce se mai putea salva din faţa şantierului au

dus la descoperirea Gânditorului, în 1956, şi a perechii sale, Femeia. Statueta a fost prezentată, după reconstruire, populaţiei într-o expoziţie improvizată în Primăria Cernavodă şi apoi a luat drumul Bucureştiului şi al celebrităţii, devenind cunoscută în întreaga lume.

Statueta Gânditorul reprezintă un bărbat şezând, pe un scăunel (replică perfectă a scăunelilor de piatră neolitice), cu coatele sprijinite pe genuchi, susţinându-şi capul cu palmele. „Atitudinea de concentrare şi meditaţie caracteristică este cu atât mai expresiv redată cu cât ansamblul corpului de bărbat nud, stilizat în volume şi planuri triunghiulare uşor galbate, constituie o compoziţie spaţială perfect echilibrată şi proporţională. Prelucrarea atentă a figurii cu trăsături clar definite şi cu marcarea unor detalii expresive – cum ar fi modificarea conturului obrazilor sub presiunea palmelor – dau o deosebită expresivitate întregii compoziţii”.¹

Cea de-a doua statueta, femeia, stă într-o poziţie şezândă, de data aceasta pe pământ, având unul dintre picioare întins iar celălalt pliat. „Femeia, de asemenea, nudă, de tipul plin, cu steatopigie şi graviditate marcate, este

1 Aurelia Lăpuşan, Ştefan Lăpuşan, Tiberiu Birda, Cernavodă 1995, Editura Mondograf – Constanţa, 1995, pag. 45-46

Cernavodă. Statuia lui Athanasie Rădulescu

caracterizată prin poziția puțin obișnuită, cu un picior întins și altul pliat, șezând pe pământ. Figura este atent modelată și stilizată asemănător cu cea a bărbatului. Lustrul puternic, brun închis spre negru, și perfectă netezire a suprafețelor ușor galbante contribuie, de asemenea, la detașarea plastică a pieselor.”

În anul 2000, statueta „de la Cernavodă” a fost desemnată, de către o comisie internațională, să fie unul dintre cele 10 artefacte ale culturii pământene care ar trebui să ne reprezinte planeta. Gânditorul ar trebui să fie unul dintre simbolurile care să fie trimise în spațiu pentru o eventuala întâlnire cu o civilizație extraterestră.

Dorobantii și stemele au fost realizate de către sculptorul francez Leon Pilet (1836-1916). O parte din contravaloarea lor a fost suportată de către ambasada franceză de la București ca un cadou în cinstea regelui Carol I. Pilet a realizat mai întâi cinci modele diferite în miniatură, iar însuși regele a fost cel care a ales modelul actual. Statuetele au fost turnate în trei bucăți la Lyon și mai apoi imbinat la fata locului. Dorobanțul de pe partea nordică poartă semnătura autorului

alături de anul realizării (1895).²

În grădina publică din Cernavoda, pe bulevardul Carol, există monumentul închinat eroilor cernavodeni din Primul Război Mondial realizat în 1924 de către sculptorul italian Pietro Delia.

La data de 21 Mai 1937, fostului primar Athanasie Rădulescu i se inaugurează o frumoasă statuie din bronz în grădina publică a orașului. „Cernavoda este apreciat ca cel mai frumos oraș, după capitala de județ, din provincia dobrogeană. Și cu drept cuvânt, orașul Cernavoda – în vechime Bogaschioi – în comparație cu celelalte orașe din această provincie aprecierea e justă. Cernavodeanul nu așteaptă să i se aducă apa cu sacua. Nu bâșbâie în întunericul nopților pe străzi și în casă nu se mai folosește de opaiț. Drumurile pline de praf galben și negru, străbătut de profesorul Iorga cu ocazia trecerii pe aici, acum 30 de ani, drum care leagă portul cu centrul orașului despre care se vorbește în scrierea d-sale s-a transformat în frumosul bulevard cu tei, o adevărată podoabă a Cernavodei, dar pe care nu știm să o prețuim și despre care voiu vorbi altădată. Străzile orașului au fost aliniate după un plan de sistematizare, pavate și plantate pe margini cu pomi speciali – bdul Carol I ș.a. Înfăptuirea acestor opere n-a fost tocmai așa de ușor, mai cu seamă dacă ne gândim la veniturile comunei din acele timpuri. Exemplu avem Medgidia, al cărei buget întrece cu mult pe al Cernavodei. Cu toate acestea Medgidia nici astăzi nu are canalizare de apă, n-are lumină electrică. Poate că și noi am fi avut aceeași soartă dacă n-aveam omul cu mâna strânsă, omul care nu s-a gândit să facă afaceri din averea comunei.

Dacă ne dăm seama de valoare acestor înfăptuiri eo nu înțeleg pentru ce noi am uitat cu desăvârșire pe omul acestor mari opere. Astfel de oameni sunt comemorați în cele mai îndepărtate sate.

Cum se poate ca în orașul cu pretenție de civilizație [...] să nu existe o statuie cu chipul edilului Athanasie Rădulescu, sau cel puțin o placă de marmoră săpată cu numele său. Cernavodeni! O datorie sfântă ni se impune: Să slăvim pe marele înfăptuitor a celor mai de seamă și mai importante lucrări edilitare săvârșite în orașul nostru. Dau cuvântul frunțașilor cernavodeni să găsească modalitatea.”³

² art-historia.blogspot.com

³ Danubiu, 1, No. 3, Duminică, 17 Feb. 1935, pag. 4.

foto: Bogdan Palanga